

Translokálna mreža za suradnju između Italije i jugoistočne Europe

VERTIKALNA AKCIJA 2-A:

“Valorizacija lokalnih resursa za razvoj ruralnog turizma na područjima dubrovačke i hercegovačke regije ”

**AKCIJSKI PLAN ZA ODRŽIVO KORIŠTENJE KULTURNE I
PRIRODNE BAŠTINE DUBROVAČKO-NERETVANSKE
ŽUPANIJE U FUNKCIJI LOKALNOG RAZVOJA**

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

Institut za međunarodne odnose – IMO, Zagreb

Studeni, 2011

IMO

Co-financed by:

Lead partner:

In partnership with:

Implemented by:

SADRŽAJ

1. Uvod	4
2. Polazište	5
2.1. Osnovna obilježja Dubrovačko-neretvanske županije	5
2.2. Kulturna baština – resurs za ruralni turizam i razvoj	6
2.3. Prirodna baština – resurs za ruralni turizam i razvoj	8
2.4. Turizam – potencijal mogućnosti za ruralni razvoj DNŽ	10
3. Metodologija	12
3.1. Matrica županijskih strateških razvojnih dokumenta i sistematizacija ciljeva i mjera za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine	12
3.2. Model akcijskog plana	13
4. Kriteriji za predlaganje, rangiranje i izbor projekata	15
4.1. Kriteriji za odabir i rangiranje projekata	15
4.2. Uvjeti da bi projekti ušli u postupak rangiranja i izbora za akcijski plan	16
5. Akcijski plan za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine Dubrovačko-neretvanske županije u funkciji lokalnog razvoja	17
6. Prijedlozi za dopunu akcijskog plana	29
7. Prilozi	30
Prilog 1: Matrica sistematiziranih ciljeva, prioriteta i mjera za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine	31
Prilog 2: Rangiranje projekata u akcijskom planu	37
Prilog 3: Anketni upitnik	40
Prilog 4: Rezultati ankete	43
Prilog 5: Sastav Radne skupine	56

Popis kratica

AP	Akcijski plan
BDP	Bruto društveni proizvod
DNŽ	Dubrovačko-neretvanska županija
DNŽiH	Dubrovačko – neretvanska županija i regija Hercegovina
DUNEA	Regionalna razvojna agencija Dubrovačko-neretvanske županije
HAZU	Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ŽRS	Županijska razvojna strategija

1. UVOD

Projekt akcijski plan za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine Dubrovačko-neretvanske županije (DNŽ) je dio SEENET programa valorizacije lokalnih resursa radi doprinosa razvoju ruralnog turizma na području koju čini Dubrovačko – neretvanska županija i regija Hercegovina (DNŽiH).

Opći cilj programa je doprinijeti poboljšanju uvjeta života stanovništva na ruralnim područjima DNŽiH stimulirajući diverzifikaciju izvora prihoda, a polazeći od valorizacije tradicionalnih enogastronomskih, zanatskih i prirodnih resursa u turističke svrhe.

Specifični cilj je pokrenuti kroz inicijative suradnje između Dubrovačko – neretvanske županije i regije Hercegovine te uz podršku talijanskih aktera, prekogranični turistički sustav u funkciji razvoja ruralnih područja koristeći njihove specifične kulturne, tradicionalne, poljoprivredno-prehrambene i smještajne resurse. To znači jačanje jednog novog segmenta zajedničke turističke ponude, koja može znatno osnažiti razvoj turizma, povećati dolazak turista koje privlače i zanimaju kulturne i prirodno-ambijentalne atrakcije i posebnosti u ruralnom području ovih regija.

Izrada akcijskog plana za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine Dubrovačko-neretvanske županije (DNŽ) u funkciji je ruralnog razvoja i lokalnog razvoja u cjelini. Akcijski plan treba omogućiti cjeloviti pregled međupovezanosti aktivnosti potrebnih za provedbu ciljeva, mjera i projekata u županijskim strateškim i drugim razvojnim dokumentima strategijama, programima, planovima te razvojnim projektima (kao što su npr. "Županijska razvojna strategija Dubrovačko neretvanske Županije 2011.-2013", na "Program zaštite okoliša Dubrovačko neretvanske županije", npr. "Master plan razvoja turizama Dubrovačko neretvanske županije" i drugi strateški dokumenti, te projekti kao "Staza vina i okusa" i druge, koji su važni za provedbu održivog korištenja prirodne i kulturne baštine).

Glavni ciljevi akcijskog plana su da:

- omogućiti cjelovit pregled i strukturu aktivnosti potrebnih za provedbu i ostvarenje ciljeva, prioriteta i mjera održivog korištenja kulturne i prirodne baštine utvrđenih u funkciji lokalnog razvoja, da konkretizira predviđene aktivnosti, vrste i oblike, nositelje rokove i dinamiku provedbe, potrebne resurse, indikatore provedbe, te praćenje i nadzor;
- doprinese da ključni nositelji zaštite kulturne i prirodne baštine i dionici (stakeholderi) razvoja, kako na županijskoj tako i na lokalnoj razini, razumiju i prihvate i opredijele se za sudjelovanje u realizaciji aktivnosti održivog korištenja kulturne i prirodne baštine te da osnaže i unaprijede svoja znanja i vještine potrebne za to;
- pomogne da se u županiji sustavno upravlja, prati i vrednuje provedba ŽRS-om utvrđenih ciljeva, prioriteta i mjera održivog korištenja kulturne i prirodne baštine te da se prate i vrednuju projekti, njihovi rezultati i učinci po lokalni razvoj.

Akcijski plan je izrađen kao otvoreni plan, koji se temeljem definirane strukture, načina dopunjavanja i postupka određivanja prioriteta, može dalje učinkovito koristiti u izradi provedbi budućih programa i projekata održivog korištenja kulturne i prirodne baštine.

U sklopu projekta SEENET ovaj se akcijski plan povezuje s akcijskim planom regije Hercegovine.

2. POLAZIŠTE

2.1. Osnovna obilježja Dubrovačko-neretvanske županije

Dubrovačko-neretvanska županija najjužnija je županija u Republici Hrvatskoj i graniči u kopnenom dijelu s Republikom Bosnom i Hercegovinom (većina teritorija) te s Republikom Crnom Gorom.

Obalni pojas je uzak i nehomogen te planinskim masivom odvojen od unutrašnjosti. Na području Neum – Klek kopneni teritorij DNŽ razdvojen je državnom granicom s Bosnom i Hercegovinom.

Osnovne su prostorne cjeline DNŽ zagorsko, priobalno te otočno područje. Svako od njih znatno se razlikuje prema osnovnim prirodnim te gospodarskim i kulturnim obilježjima.

U DNŽ se nalaze 223 otoka, otočića, hridi i grebena.

Slika 1. Položaj i granice Dubrovačko-neretvanske županije

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 2010.

Državna je granica teritorijalnoga mora (morska granica) s Crnom Gorom (u općini Konavle), Bosnom i Hercegovinom (područje oko Neuma) te Italijom. DNŽ kopnom i morem graniči sa Splitsko-dalmatinskom županijom.

Cestovni granični prijelazi između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine:

- Cestovni međunarodni granični prijelazi I. kategorije: Metković – Doljani, Klek – Neum 1, Zaton Doli – Neum 2.
- Granični prijelaz Zaton Doli – Neum 2 mora preseliti s postojećeg položaja u uvali Bistrini na područje granične crte između Hrvatske i Bosne i Hercegovine oko 5 km zapadnije.

- Cestovni međunarodni granični prijelazi za putnički promet: Mali Prolog – Crveni Grm, Prud – Bijača, Gabela Polje I – Gabela, Gornji Brgat – Ivanica.
- Cestovni granični prijelazi za pogranični promet: Gabela Polje II – Glibuša, Unka – Unka, Vukov Klanac – Radež, Imotica – Duži, Čepikuće – Trebimlja, Slano – Orahov Do.
- Na autocesti A10 (TEM II) planira se međunarodni granični prijelaz I. kategorije Metković/Kula Norinska između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine.

Željeznički granični prijelazi granični prijelaz između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine je Metković – Čapljina.

Dubrovačko-neretvanska županija ukupne je površine 9.272,37 km² (10,32% ukupne površine Hrvatske), od čega je 1.782,49 km² (3,1% površine RH) kopneni dio, a 7.489,88 km (80,78% površine Županije ili 23% mora Republike Hrvatske) morski dio. Obalna je duljina Županije 1.024,63 km.

DNŽ je teritorijalno organizirana u 22 jedinice lokalne uprave i samouprave, odnosno 5 gradova (Dubrovnik, Korčula, Ploče, Metković i Opuzen) i 17 općina (Blato, Dubrovačko Primorje, Janjina, Konavle, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Zažablje i Župa Dubrovačka). Županijsko središte nalazi se u Gradu Dubrovniku.

DNŽ raspolaže kulturnom i prirodnom baštinom, koja svojom raznolikošću, brojnošću, vrijednostima i značajem, predstavljaju veliki resurs i potencijal za ruralni i lokalni razvoj (zapošljavanje, nova poduzeća, inovacije, prihodi lokalnoj zajednici, razvoj turizma velike dodane vrijednosti, razvoj drugih gospodarskih i društvenih djelatnosti i dr). Osim važnosti za gospodarski razvoj županije, kulturna i prirodna baština bitna je u stvaranju simboličkih vrijednosti i njegovanju identiteta.

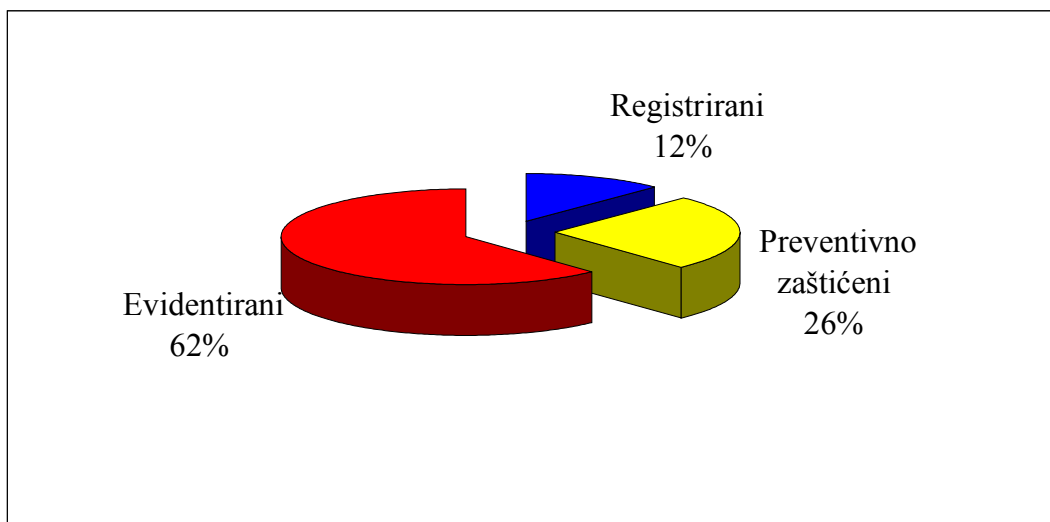
Važnost kulturne i prirodne baštine kao jednog od ključnih razvojni resursa prepoznala je i Županijska razvojna strategija (ŽRS). Tako je održivo korištenje kulturne i prirodne baštine posebno istaknuto i razrađeno i u viziji i u strateškim ciljevima, prioritetima i u mjerama. Pri tome naglašeno je da je za djelotvorno i uspješno korištenje ove baštine kao resursa za ruralni razvoj i razvoj svekoliki razvoj, bitno da se ona ujedno štiti, čuva i unapređuje. Drugim riječima da se gospodarsko korištenje kulturne i prirodne baštine provodi prema načelima i praksi održivog razvoja. Osim u ŽRS i u drugim razvojnim dokumentima županije i jedinica lokalne samouprave, je istaknuto održivo korištenje kulturne i prirodne baštine.

Održivo korištenje kulturne i prirodne baštine osim za razvoj DNŽ od velikog je značenja i za regiju Hercegovinu koja je u njezinom zaleđu i koja raspolaže u mnogim segmentima povijesno, kulturno, prirodno srodnom i komplementarnom baštinom. Stoga iniciranje i provedba zajedničkih programa korištenja te baštine može dati bitan, sinergijski doprinos razvoju ruralnog turizma, a time i doprinos gospodarskom i društvenom razvoju čitavog ovog prostora DNŽiH.

2.2. Kulturna baština – resurs za ruralni turizam i razvoj

U Županiji se nalazi iznimno mnogo registriranih i evidentiranih spomenika kulture, s posebnim naglaskom na vrlo vrijedne urbane cjeline. Evidentirana su ukupno 1893 spomenika kulture; od toga je 259 registriranih, 486 preventivno zaštićenih te 1145 evidentiranih spomenika. Ističu se i brojna jedinstvena prostorna, urbanistička i arhitektonska rješenja. Odnos registriranih, preventivno zaštićenih i evidentiranih objekata kulturne baštine na području Županije vidljiv je iz sljedećeg grafikona.

Slika 2. Odnos registriranih, preventivno zaštićenih i evidentiranih objekata kulturne baštine na području Dubrovačko-neretvanske županije

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 2010.

Longitudinalni obalni pojas s otocima organski je urastao u prirodni prostor iznimnih vrijednosti – izrazito bogat spomenicima kulture, pokriven mrežom obalnih naselja s vrlo vrijednim povijesnim urbanim cjelinama. Ističu se ponajprije Grad Dubrovnik, koji je pod zaštitom UNESCO-a, Korčula i Ston – koji su predloženi za zaštitu UNESCO-a te Cavtat, Orebić, Slano i Lumbarda.

Premda se Grad Dubrovnik posebno ističe, potrebno je istaknuti da se i u drugim dijelovima DNŽ, napose ruralnim područjima, nalazi izuzetno vrijedna kulturna baština. Iako je prema važnosti ili prema zastupljenosti kulturne baštine teško izdvojiti pojedina područja zato što nisu dovoljno istražena ni valorizirana, s aspekta važnosti lokaliteta moguće je izdvojiti prostor doline Neretve, koji je uvršten u Ramsarsku konvenciju (kao vrlo važno močvarno područje) prema važnosti nalaza (iz doba grčke i rimske antike) kao i prostor nekadašnje Dubrovačke Republike.

Zaključno resursna osnova za razvoj ruralnog turizma je u DNŽ bogata i raznovrsna. Premda postoje brojni programi i projekti za njezino održivo korištenje, ona nije dovoljno valorizirana, nisu sagledani razvojni potencijali niti je u inventarizirana (ne postoji registar resursa, mogućnosti i uvjeta održivog korištenja).

Od posebnog su značaja neki kompleksi materijalne kulturne baštine kao npr. zona sela Vida, za koju se pretpostavlja da je šira lokacija rimske metropole Narone, te šira zona Grada Dubrovnika, dragulja graditeljstva i civilizacije europskoga i mediteranskog kulturnoga kruga od 15. do 18. stoljeća. Stara jezgra Dubrovnika spomenik je nulte kategorije. Međutim postoji i čitav niz i drugih malih ali vrijednih i atraktivnih kompleksa i objekata materijalne kulturne baštine, gotovo na čitavom teritoriju DNŽ.

Također treba istaknuti važnost nematerijalne baštine. Ističe se ponajprije festa Sv. Vlaha, manifestacija od posebnog lokalnog i županijskog značaja koja je i potencijalno važan turistički proizvod, a vrijednost joj je to veća što se događa izvan glavne sezone. Ali i druge manifestacije koje već imaju neko brend ali mnoštvo drugih, izuzetno vrijednih i zanimljivih ali nepoznate izvan lokalnih sredina.

Tablica 1. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Spomenička baština, jedan od ključnih razvojnih resursa Županije, nije dovoljno mjeri istražena ni valorizirana.</i> - <i>Zaštita spomenika kulture u Županiji nije dovoljna s obzirom na količinu i raznovrsnost baštine.</i> - <i>Najznačajnija kulturna baština nije primjereno zastupljena u turističkoj ponudi DNŽ.</i> - <i>Nedostatna istraživanja, praćenja i vrednovanja kulturne baštine i njezino prezentiranje.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Provesti reviziju oštećenih objekata kulturne baštine i zaštititi od daljnjeg propadanja dio zapuštenih objekata.</i> - <i>Redovito održavati i obnavljati spomenike kulture, poglavito u povijesnoj jezgri Dubrovnika i kontaktnoj zoni povijesne jezgre.</i> - <i>Unaprijediti programe za korištenje kulturne baštine u turizmu i za razvoj kreativnih industrija, na načelima održivog razvoja.</i> - <i>Zadržati postojeće te privlačiti nove kvalitetne kadrove radi podizanja svijesti o kulturi i očuvanju kulturne baštine Županije.</i> - <i>Očuvanje kulturne baštine provoditi usporedno s osmišljavanjem identiteta Županije.</i>

2.3. Prirodna baština – resurs za ruralni turizam i razvoj

Na području Županije zaštićeni su dijelovi prirode sljedeći:

- Nacionalni park Mljet
- Park prirode Lastovsko otočje
- 10 posebnih rezervata
- 8 park-šuma
- 7 značajnih krajobraza
- 6 spomenika prirode
- 10 spomenika parkovne arhitekture.

Zaštićena i potencijalno vrijedna područja obuhvaćaju površinu od 46.941 ha, od čega 22.277 ha otpada na kopno, a 24.763 ha na more. Relativno gledano, zaštićeni dijelovi prirode obuhvaćaju 29,9% kopnene i 7,75% morske površine Županije. Zaštićena područja su: Nacionalni park Mljet, Strogi rezervat Malostonski zaljev, Park prirode Lastovsko otočje, 10 posebnih rezervata, 8 park-šuma, 7 značajnih krajobraza, 8 zaštićenih krajolika, 6 spomenika prirode, 10 spomenika parkovne arhitekture.

Dubrovačko-neretvanska županija ima 166 područja Nacionalne ekološke mreže važnih za divlje svojte i staništa te 4 međunarodno važna područja za ptice i 2 koridora (koridor za morske kornjače i koridor Palagruža-Lastovo-Pelješac za ptice).

Prirodoslovnom podlogom predložena je također zaštita sljedećih prirodnih vrijednosti:

- 1 park prirode
- 2 regionalna parka
- 5+1 posebnih rezervata

- 4+1 značajna krajobraza
- 1 spomenik prirode
- 1 spomenik parkovne arhitekture.

Najveća su prijetnja zaštiti prirode požari. Neka od zaštićenih područja znatno su devastirana tijekom ratnih razaranja i požarima pa je nužna njihova revizija.

Dolina Neretve, glavno poljoprivredno područje DNŽ, ujedno je vrlo osjetljivo područje zbog ihtiološko-ornitološkog rezervata u jugoistočnom dijelu delte rijeke. Stoga se predlaže da se proglasi parkom prirode.

Očuvanjem prirodne baštine na području DNŽ bavi se Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, osnovana 2005. godine. No još uvijek nedostaju resursi (ljudski i financijski) za sustavno upravljanje prirodom, a tu je i potreba za jačanjem postojećih resursa. Posebne javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima osnovane su za upravljanje NP Mljet, PP Lastovsko otočje te posebnim rezervatom šumske vegetacije Lokrumom. Za zaštitu i upravljanje spomenikom parkovne arhitekture Arboretum Trsteno zadužen je HAZU.

Specifičnost je DNŽ i visok postotak šuma i šumskog zemljišta u privatnom vlasništvu (60% naspram prosjeka RH, koji je ispod 20%). Takvi su posjedi rascjepkani i malih površina i ne održavaju se sustavno (zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa).

Tablica 2. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
– Redefiniranje zaštićenih područja radi kvalitetne zaštite vrijednih područja i očuvanje bioraznolikosti.	– Edukacija djelatnika za upravljanje zaštitom prirode te kadrovsko i financijsko jačanje Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području DNŽ.
– Nedovoljni resursi (ljudski i financijski) za sustavnu zaštitu prirode.	– Uspostava informacijskog sustava biološke i krajobrazne raznolikosti.
– Nedovoljno razvijena svijest u JLS o važnosti i potencijalnim koristima od zaštite prirode.	– Izrada planova upravljanja zaštićenim dijelovima prirode i područjima ekološke mreže te akcijskih planova za zaštićene dijelove prirode.
– Nedosljedna provedba postupka utvrđivanja stanja očuvanosti staništa i vrsta.	– Jačanje sustava zaštite od požara i razrada metoda njihovog sprečavanja
– Nepostojanje planova revitalizacije degradiranih područja.	– Ugrađivanje mjera i uvjeta zaštite prirode u prostorne planove nižeg reda te jačanje provedbe postojećih propisanih mjera.
– Degradacija delte Neretve jer se ne uzima dovoljno u obzir da je to područje velikog poljoprivrednog potencijala, ali ujedno velike bioraznolikosti.	– Izraditi planove revitalizacije degradiranih područja.
	– Unaprijediti poljoprivrednu praksu u području delte Neretve.

2.4. Turizam – potencijal mogućnosti za ruralni razvoj DNŽ

Turizam s obzirom razvijenost i dinamiku u DNŽ ima veliki potencijal za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine u funkciji ruralnog razvoja ne samo ove županije nego i šire, čitave regije DNŽIH).

Po važnosti turizam je treći sektor u DNŽ (mjerno prema udjelu u BDP). Zadnjih nekoliko godina, broj turista odnosno turističkih dolazaka iznosi oko 1 milijun godišnje, a turističkih noćenja oko 4.5 milijuna.

Prema broju turističkih noćenja dominantna su središta Dubrovnik, Konavle i Orebić. Na njih se odnose gotovo dvije trećine (64,0%) svih noćenja u Županiji. S druge strane, u pojedinim jedinicama turizma gotovo uopće nema. Turistički su najnerazvijenije jedinice gradovi i općine u neretvanskoj dolini. Usprkos prirodnim atrakcijama (dolina Neretve i blizina mora), ozbiljnog turizma ondje još nema.

Bogato povijesno naslijeđe, prirodne ljepote i kulturne manifestacije važni su čimbenici koji pridonose uspješnosti turizma Županije. Podaci DZS-a potvrđuju kako su stari gradovi, a to se prvenstveno odnosi na Dubrovnik, osobito važan segment turističke ponude. Podaci i pokazuju međutim da ima još prilično prostora za povećanje posjećenosti drugih turističkih znamenitosti i atrakcija.

Tablica 4: Posjetitelji važnijih turističkih znamenitosti i atrakcija u 2009.

Turistička znamenitost	Broj posjetitelja
Gradske zidine Dubrovnik	765.140
Posebni rezervat Lokrum	81.893
Akvarij Biološkog zavoda Dubrovnik	40.698
Dubrovačke ljetne igre	28.705
Arboretum Trsteno	22.152
Kula Revelin	7.031
Mauzolej obitelji Račić	4.450
Dom Marina Držića	1.941
Ukupno	952.010

Izvor: DZS

Prema Strategiji razvoja kulturnog turizma RH kulturni turizam ima mali udio u ukupnom turizmu Hrvatske (7,5% turista dolazi u Hrvatsku motivirano kulturom). Oko 54% turista koji dolaze nisu motivirani kulturom, ali posjećuju kulturne znamenitosti. Donekle je bolje u Dubrovniku, kamo znatan dio gostiju (26%) dolazi upravo radi kulturnih znamenitosti i događanja. Podatke o zaradi od kulturnog turizma u Hrvatskoj pa niti u DNŽ nisu dostupni. Ipak može se zaključiti kako je kulturni turizam moguće razvijati, da ga treba razvijati za turiste koji u Hrvatsku ne dolaze samo radi mora i sunca.

Većina kulturnih resursa i ustanova u DNŽ smještena je na dostupnim lokacijama i ima mogućnosti prihvata većeg broja posjetitelja. Muzeji i galerije ne djeluju u sklopu dobro razvijene mreže što ne može rezultirati njihovom cjelovitom zajedničkom ponudom na turističkom tržištu te zajedničkom promidžbom. Pojedina nematerijalna kulturna dobra imaju

kulturno-turistički potencijal kao samostalni proizvodi (I>Lastovski poklad, Legenda o Korčulanska moreška...), a većina bi se mogla iskoristiti u kombinaciji s prezentacijom materijalnih kulturnih dobara (klapsko pjevanje, priprema pojedinih jela, kušanje autohtonih vrsta vina ...). I same djelatnosti zaštite mogu se iskoristiti kao resursi u kulturnom turizmu, no ne zna se u kojoj su mjeri dosad iskorištene odnosno kakvi su planovi za budućnost.

Nepovezanost korištenja resursa u projekte, a projekata u programe, s ciljem upravljanja cjelokupnom destinacijom te nedostatan ili nedovoljno agresivan marketing rezultiraju slabom percepcijom DNŽ i njezinih pojedinih dijelova kao područja kulturnog turizma. Kulturni turisti većinom su pojedinci koji putovanje organiziraju samostalno, najviše s pomoću interneta. Mogućnosti koje pruža ICT u području kulture i turizma u nas nisu dovoljno iskorištene. Podaci na internetu o mogućnostima koje se nude u pojedinoj turističkoj destinaciji nisu iscrpni, nisu dovoljno prilagođeni zahtjevnom korisniku i svode se na pojedinačne i statične informacije. Iako postoje dobri primjeri prakse, oni su rijetki i ne koriste se kao model. Tako se usporava ili čak onemogućava razvoj turizma veće dodane vrijednosti i njegovi snažni poticajni učinci na gospodarske aktivnosti i druge djelatnosti, osobito u lokalnim zajednicama.

Unatoč bogatstvu resursa i dobro razvijenoj turističkoj infrastrukturi te turističkoj tradiciji na ovim područjima, DNŽ ne iskorištava sve mogućnosti u razvoju kulturnog turizma. Dugo oslanjanje na masovni obalni turizam kao sinonim lake i brze zarade sputava razvoj kulturnog turizma, koji zahtijeva dugotrajan i sofisticiran rad te drugačiji pristup, planiranje i interakciju mjera različitih javnih politika. Prema tome, zahtijeva se veća otvorenost politike zaštite baštine prema razvoju turizma te razumijevanje i interakcija svih aktera u razvoju kulturnog turizma.

Kulturna baština svojom raznolikošću, brojnošću, vrijednostima, značajem i rasprostranjenošću predstavlja velik potencijal za razvoj poduzetništva, koje ima važnu ulogu za lokalni i regionalni društveno-gospodarski razvoj (zapošljavanje, nova poduzeća, inovacije, prihodi zajednici, poticanje razvoja drugih gospodarskih i društvenih djelatnosti i dr.). Osim važnosti za gospodarski razvoj, poduzetništvo utemeljeno na kulturnoj baštini pridonosi stvaranju simboličkih vrijednosti i njegovanju identiteta. Ako se primjenjuju standardi i mjerila održivosti, ono postaje i ključan čimbenik održivog korištenja kulturne baštine jer osigurava dodatna financijska sredstva za zaštitu i očuvanje.

Poduzetništvo utemeljeno na kulturnoj baštini može se odrediti kao skupina onih djelatnosti čijim proizvodima i uslugama komercijalnu vrijednost daje kreativni rad utemeljen na poznavanju povijesti, umjetnosti i kulture. U pravilu se ne financiraju iz javnih izvora, na tržištu imaju svoje specifične potrošače, a pridonose stvaranju simboličkih vrijednosti i njegovanju identiteta.

Kao područja koja dobro pokrivaju kompleks poduzetništva utemeljenog na kulturnoj baštini, mogu se izdvojiti: kulturne industrije (kreiranje i produkcija glazbe, umjetničkih predstava, obrta, književnosti, vizualne umjetnosti, izložbe, festivali, kao i izdavaštvo, arhitektura, dizajn i dr.) i kulturni menadžment (istraživanje, planiranje, produkcija, organiziranje, vođenje kulturnih projekata, financiranje, marketing, promocija, informiranje te edukacija i osposobljavanje menadžera).

Procjenjuje se da za to poduzetništvo postoji velik razvojni potencijal s obzirom na bogatstvo i rasprostranjenost resursa tj. kulturne baštine u DNŽ i šire te na veličinu tržišta, osobito s obzirom na broj inozemnih turista.

3. METODOLOGIJA

3.1. Matrica županijskih strateških razvojnih dokumenta i sistematizacija ciljeva i mjera za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine

U pripremi za izradu modela akcijskog plana prvo su prikupljeni dostupni ključni županijski strateški i drugi razvojni dokumenti koji obuhvaćaju problematiku zaštite i očuvanja te korištenja prirodne i kulturne baštine. Glavni strateški i razvojni dokumenti na razini Dubrovačko-neretvanske županije koji su analizirani: "Županijska razvojna strategija Dubrovačko - neretvanske Županije 2011.-2013", "Program zaštite okoliša Dubrovačko-neretvanske županije", "Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske-županije". Osim ovih dokumenata analizirani su sektorski razvojni programi kao što su: "Program poticanja ekološke proizvodnje na području Dubrovačko neretvanske županije u 2010. i 2011." "Program poticanja zelenog poduzetništva" i drugi.

Uz to pregledani su relevantni dokumenti jedinica lokalne samouprave, kao što su prostorni planovi gradova i općina te lokalni programi zaštite i očuvanja baštine kao što su npr. "Program obnove spomeničke cjeline Dubrovnika za 2011", "Strategija razvoja Dubrovačkim muzeja" i drugi.

U prostornim planovima gradova i općina samo je prostorno inventarizirana prirodna i kulturna baština i određeni su uvjeti korištenja prostora, a time i zaštite. Stoga je programe i projekte zaštite i korištenja kulturne i prirodne baštine relevantne trebalo prikupiti na drugi način, s pomoću ankete.

U sklopu obavljenih aktivnosti prikupljeni su i analizirani strateški i razvojni dokumenti koji obuhvaćaju problematiku zaštite i očuvanja te korištenja prirodne i kulturne baštine omogućili su da se izradi osnova za model akcijskog plana. To znači identificirati one programe i projekte koji mogu pridonijeti da se kulturna i prirodna baština koristi za uspješniji i brži ruralni razvoj, ali da se i istodobno zaštiti i čuva. Drugim riječima da se koristi na održivi način.

Temeljem prikupljenih i analiziranih strateških dokumenta i programa, sistematizirani su ciljevi, prioriteti i mjere za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine.

Najprije je izrađena matrica s ključnim elementima/rubrikama: redni broj, naziv strateškog dokumenta, naziva cilja, naziv prioriteta, naziv mjere /aktivnosti, vrijeme provedbe i opaska. Zatim su je matrica popunjena odgovarajućim podacima o projektima iz strateških i razvojnih programa.

Ukupno je identificirano 41 projekata korištenja ili potencijalnog korištenja prirodne baštine i 37 projekata kulturne baštine (prilog 1). Nakon detaljnijeg pregleda, imajući u vidu njihov mogući stvarni doprinos ruralnom razvoju DNŽ ali čitavom području DNŽiH, izabrano je 23 projekata prirodne baštine i 20 projekata kulturne baštine, koji su onda korišteni u izradi akcijskog plana (prilog 1).

Nakon izrade matrice sistematiziranih ciljeva, prioriteta i mjera za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine temeljem strateških dokumenta DNŽ, zaključeno je da se i od jedinica lokalne samouprave prikupe programi i projekti korištenja prirodne i kulturne baštine. Za to je pripremljen anketni upitnik i provedeno je anketiranje (prilog 2). Na anketu je odgovorilo 10 jedinica lokalne samouprave (9 općina i jedan grad). Temeljem tih dogovora identificirano je da je 17 projekata korištenja kulturne i prirodne baštine u pripremi dok ih je 14 već u provedbi (prilog 3). Anketa je pokazala način na koji je moguće i potrebno evidentirati sve resurse i potencijale na lokalnoj razini, načine njihovog korištenja, postignute rezultate i iskustva u

provedbi te prijedloge za otklanjanje teškoća i problema u održivom korištenju kulturne i prirodne baštine.

Izradom matrice županijskih strateških razvojnih dokumenta i sistematizacija ciljeva i mjera za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine utvrdilo se da usprkos utvrđenih programskih dokumenata u ŽRS, postoji vrlo mali broj planiranih konkretnih razvojnih projekata koji bi učinkovito i uspješno provodili pokrenuli održivo korištenje kulturne i prirodne baštine resursa u funkciji ruralnog razvoja.

U pojedinim programima nije dosljedno razrađena hijerarhija strateških ciljeva, prioriteta i mjera tako da se dio projekata pojavljuje bez jasne svrhovitosti i učinkovitosti spram ruralnog razvoja i ukupnog razvoja kako lokalnih zajednica i tako DNŽ u cjelini. Osobito to vrijedi za dio projekata jedinica lokalne samouprave.

Uz sve to, ova matrica kao ključno obilježje analiziranih programa i projekata jasno pokazuje na njihovu nepovezanost i ne umreženost potrebnu za stvaranje turističke destinacije koja može omogućiti učinkovit i snažan doprinos ruralnom razvoju DNŽ.

Usprkos tome, ova je matrica poslužila kao osnova dionicima (stakeholderima) okupljenim u Radnoj skupini za oblikovanje i izradu modela akcijskog plana i njegovo testiranje. Također, poslužila im je da na nizu radionica razrade, vrednuju i izaberu projekte za uključivanje u akcijski program.

3.2. Model akcijskog plana

Polazeći od matrice sa sistematiziranim ciljevima, prioritetima i mjerama za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine, specifičnostima prikupljenih i analiziranih programa i projekata, razrađen je i testiran model akcijskog plana koji će optimalno poslužiti za operacionalizaciju programa i projekata te omogućiti cjelovit pregled i strukturu potrebnih aktivnosti potrebnih za njihovu provedbu u određenom razdoblju.

Akcijski plan služi za operacionalizaciju i provedbu programa/projekata SEENET-a omogućuje cjelovit pregled i strukturu aktivnosti potrebnih za njegovu provedbu u određenom razdoblju.

Akcijski plan sadrži sljedeće glavne sastavnice:

- aktivnosti/projekti
- ciljeve
- razdoblje provedbe
- izvršitelje/nositelje
- prioritizaciju/ rangiranje
- troškove provedbe
- načine i indikatore praćenja i ostvarivanja.

Praćenje provedbe provodi se preko skupine pokazatelja. Pokazatelji se koriste utvrđivanjem onog što je konkretno i mjerljivo postignuto u realizaciji pojedine aktivnosti.

U sklopu pripreme akcijskog plana dani su okvirni prijedlozi za rangiranje/prioritiziranje projekata.

MODEL ZA AKCIJSKI PLAN

Rang	Projekt	Upisati podatke ukoliko postoji strateški dokument ili program za projekt		Razdoblje provedbe <i>Godina od-do</i> (ako je završen projekt upisati godinu)	Ukupno planirana sredstva <i>(u kn)</i>	Pokazatelji uspjeha	Odgovorni nositelj Organizacija ili Institucija
		Naziv strateškog programa /projekta	Cilj				
	1	2	3	4	5	6	7
1							
2							
3							
n							

4. KRITERIJI ZA PREDLAGANJE, RANGIRANJE I IZBOR PROJEKATA

Izrada kriterija za rangiranje/prioritiziranje temelji se na pristupu i praksi koja se primjenjuje pri rangiranju projekata u programima EU-a. Kod utvrđivanja kriterija Radna skupina rukovodila svrhom i ciljevima ruralnog razvoja DNŽ i čitavog područja DNŽiH, ciljevima programa SEENET, te ključnim karakteristikama prikupljenih ali i razmatranih projekata.

Postupak za rangiranje mjera utvrđuju radna skupina i DUNEA-a. Redoslijed prioriteta i mjera razmotrila je i predložila Radna skupina a usvojila ih DUNEA.

Članovi Radne skupine su na dvije radionice raspravljali o kriterijima za vrednovanje i rangiranje prijedloga projekata za korištenje prirodne i kulturne baštine. Proveli su pokusno rangiranje projekata temeljem kriterija i značenju doprinosa dobivenih prvih rezultata spram postavljenih ciljeva. Također izvršene su dopune i izmjene obuhvata i vrste projekata za njihovo konačno uvrštenje u akcijski plan (prilog br 5).

Na osnovu toga definirani su kriteriji za izbor projekata i potrebnih uvjeta da bi projekti ušli u postupak rangiranja i izbora za akcijski plan.

4.1. Kriteriji za odabir i rangiranje projekata

Za odabir i rangiranje projekata Radna skupina je usuglasila je da dva ključna kriterija budu:

- doprinos ruralnom razvoju i
- doprinos održivom korištenju prirodne i kulturne baštine.

Ostali kriteriji su:

- sadašnji kapaciteti i razvijenost
- prostorna i sektorska povezanost s drugim prioritetnim programima
povezanost s programima i projektima u BiH temeljem zajedničkih/ komplementarnih prirodnih i kulturnih resursa

U skladu s time utvrđeni i ponderi za rangiranje projekata ia time i za njihov redoslijed u akcijskom planu.

Tablica br. 5: Kriteriji za rangiranje projekata u akcijskom planu

Br	Kriterij	Ponder
1.	Izravni doprinos ruralnom razvoju kroz razvoj i korištenje (turizam proizvodnja hrane, zanatstvo, kulturne industrije, atrakcije krajobraza i prirode, ostalo	30%
2.	Sadašnji kapaciteti i razvijenost	10%
3.	Prostorna i sektorska povezanost s drugim prioritetnim programima	10%
4.	Doprinos održivom korištenju prirodne i kulturne baštine	30%
5.	Povezanost s programima i projektima u BiH temeljem zajedničkih/ komplementarnih prirodnih i kulturnih resursa - prekogranični karakter projekta–zajednički prirodni i kulturni resursi (rijeke i pritoci, krš, špilje, jezera; ljekovito bilje, duhan, autohtone sorte; ornitološko područje Neretve; stećci, gradine i gomile, antički putovi, karavanski putovi i odmorišta iz doba Dubrovačke Republike; materijalni ostaci trgovačkih veza; običaji, nošnja, kuhinja, glazba; suhozidi; željeznica, luke /Neretva/, , Napoleonov put, francuske utvrde; školski objekti iz doba Austrije; hodočasnički /vjerski) putovi, zanatstvo (tkanine, rude7; prva industrijska baština /rijeka Ljuta/ i dr.)	20%

Izbor projekta za akcijski plan provodi se tako da biraju projekti s najvećim ukupnim iznosom svih pondera.

Odnos projekata iz prirodne i kulturne baštine uvrštenih u Akcijski plan je 50:50.

Konačni broj projekata koji ulaze u akcijski plan utvrđuje se ovisno o broju projekata koje predlaže BiH te ukupnom predviđenom iznosu investicija.

4.2. Uvjeti da bi projekti ušli u postupak rangiranja i izbora za akcijski plan

Da bi projekti ušli u postupak rangiranja i izbora za akcijski plan trebaju biti:

- prvenstveno iz područja koje se mogu financirati iz pretpristupnih programa (IPA) a kasnije fondova EU
- prvenstveno one vrste projekata koji imaju izravni i konkretni doprinos razvoju ruralnog područja
- obuhvaćeni ciljevima i mjerama nekog od županijskih strateških programa
  - Županijska razvojna strategija DNŽ
  - Program zaštite prirode DNŽ
  - drugi strateški dokumenti DNŽ
- u fazi pripreme (idejni projekti i projekti u nekoj fazi pripreme) ili projekti u tijeku kojima je potrebno dodatno financiranje, a završeni projekti samo u iznimnim slučajevima kada je njihov nastavak važan za korištenje kulturne i prirodne baštine (dok svi drugi završeni projekti ne ulaze u rangiranje i izbor).

S obzirom na ove usuglašene uvjete kojima projekti trebaju udovoljavati da bi mogli ući u postupak rangiranja i izbora za akcijski plan, zaključeno je da se iz popisa izostave ili da se posebno izdvoje i to:

- projekti za obnovu i korištenje kulturne baštine Grada Dubrovnika s obzirom na njihov mali potencijalni doprinos ruralnom razvoju, a inače velik već ostvareni učinak na povezivanje s područjem Bosne i Hercegovine
- projekti kojima je predviđena izrada planova i programa i sl. za zaštitu, obnovu, očuvanje prirodnom i kulturnom baštinom te druge vrste projekta za koje sada nije predviđeno financiranje iz IPA programa EU, a kasnije i fondova EU.

5. AKCIJSKI PLAN ZA ODRŽIVO KORIŠTENJE KULTURNE I PRIRODNE BAŠTINE DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE U FUNKCIJI LOKALNOG RAZVOJA

Temeljem matrice županijskih strateških razvojnih dokumenta i sistematizacija ciljeva i mjera za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine i utvrđenih kriterija Radna skupina je provela izbor i rangiranje projekata te ih uvrstila u akcijski plan. Time je pripremljen model AP s konkretnim prijedlozima. Nakon razmatranja prijedlog akcijskog plana usvojila je DUNEA.

Akcijski plan ima dva dijela, prvi je za projekte kulturne baštine i drugi za projekte prirodne baštine.

AKCIJSKI PLAN – PROJEKTI KULTURNE BAŠTINE

Rang	Projekt (Aktivnosti)	Upisati podatke ukoliko postoji strateški dokument ili program za projekt (kolona 1)			Razdoblje provedbe Godina od-do (ako je završen projekt upisati godinu)	Ukupno planirana sredstva (u kn)	Pokazatelji uspjeha	Odgovorni nositelj Organizacija ili Institucija	Status Projekta			
		Naziv strateškog programa / projekta	Cilj	Mjera					završen	u tijeku	u pripremi	ideja
1	2	3	4	5	6	7	8	9				
1	Nastavak projekta SEENET – „Valorizacija lokalnih resursa u cilju razvoja ruralnog turizma na područjima regija Hercegovine i Dubrovnika“ – tematske ture (E-tour)	E-tour	Doprinijeti integraciji gospodarstva u pograničnim područjima i jačanja suradnje u području turizma kroz razvoj prepoznatljive zajedničke turističke ponude temeljene na zajedničkoj prirodnoj i kulturnoj baštini i poboljšanje konkurentnosti lokalnog turističkog gospodarstva.	Postavljanje zajednički DMC-odredište društvo za upravljanje, Razvoj itinerera na pilot području,	2012-2014	300 000 Eur	Osnovan zajednički DMC s 2 Podružnice 2. Dva zajednička itinerera u pilot području 3. Pojačani ljudski kapaciteti za upravljanje DMC i provedbu itinerera.	DUNEA			x	
1	HER.CUL	Preparatory actions for preserving and restoring cultural heritage in western Balcans 2010	Valorizacija kulturnog naslijeđa u turističke svrhe	u izradi	2012.2015.	340.000,00	u izradi	DUNEA				x
2	Staze stećaka – restauracija i turistička valorizacija	Medieval tombstone road	očuvanje vrlo vrijedne kulturne i povijesne baštine stećaka nadgrobnih spomenika kroz obnovu i turistička valorizacija stećaka	razvijati prepoznatljive zajedničke turističke ponude utemeljene na stećcima	2012.-2015	300 000 Eur	očuvanje aktivnosti stvorili uvjete za novo zapošljavanje i prihodi za lokalne	DNŽ			x	

							zajednice													
3	Napoleonov put – rekonstrukcija i turistička valorizacija	Napoleon road	Razvojem turističke ponude potaknuti razvoj područja Pelješca u smjeru vinogradarstva, poljoprivrede i stočarstva u svrhu očuvanja okoliša i suživota sa prirodom.	Restauracija i rekonstrukcija starog kamenog Napoleonskog puta i turistička valorizacija	2012-2015	300 000 Eur	Promociju poljoprivrednih gospodarstava, prirodnih ljepota i znamenitosti poluotoka kroz eko/agroturizam, s ciljem gospodarskog i kulturnog razvoja regije.	DUNEA										x	x	
3	COOLCROSS	IPA CBC Adriatic	Valorizacija zajedničkog kulturnog nasljeđa jadranskog područja	u izradi	2012.2015.	2.400.000,00	u izradi	DUNEA											x	X
4	ALIVE	IPA CBC HR - CG	Poticanje diseminacije zajedničke kulturne baštine hrvatskih manjina	u izradi	2012.-2015.	157.499,94	u izradi	Dubrovačko primorje											x	X
4	Dubrovački primorski svatovi		Očuvanje folklor i etno baštine dubrovačkih gornjih sela, poboljšanje života stanovnika, edukacija	Grad Dubrovnik sufinancira projekt	trajno	281.500,00 (za 2011.g.)		Udruga „Dubrovački primorski svatovi“											X	
5	Stvaranje europske mreže solskih gradova te zaštita i valorizacija europske kulture i tradicije soli – solana STON	Salt cities	Promicanje turističke ponude povezana proizvodnja soli i kulture soli	Kroz mrežu solskih gradova, svi partneri će imati priliku razmijeniti najbolje prakse i know-how za sol, Muzeje, Ekomuzeje, događaje i iskustva koja imaju za cilj valorizaciju i promicanje "sol	2012-2015	300 000 Eur	Europska mreža stvorena od strane projektnih partnera i daljnje proširenje Poboļšana usluga u postojećim Muzejima soli i posjetiteljima	DNŽ											x	X

				kulture" također u turističkom smislu.			centara						
6	Putevima kralja od Norina-Demonstracijske turističke aktivnosti na rijeci Norinu	GEF-male darovnice			1 godina	24 625,00 (u dolarima)		Općina Kula Norinska					x
6	Neretva od iskona, uređenje od Kule Norinske do Jezera Desne	GEF-male darovnice			12 mjeseci	27 255,00 (u dolarima)		Modrozeleno zadruge branitelja, Metković					X
6	Uređenje okoliša oko arheološkog lokaliteta na otoku Majsanu				Jesen 2010	42 200,00	Prohodnost staza, obnovljeni maslinici	Udruga za očuvanje kulturne i prirodne baštine otoka Majsana	x				
7	Radionice tradicijskog veza		Promicanje znanja o tradicijskim vrijednostima rukotvorstva	Grad Dubrovnik sufinancira projekt	trajno	24.000,00 (za 2011.g.)		Društvo „Baština“ Dubrovnik		X			
8	Priče iz salačkih komina		prezentacija kulturno-povijesne baštine sela Osojnik, u Dubrovniku u posezoni	Grad Dubrovnik sufinancira projekt	22.10.2011.	176.700,00		KUD „Sv. Juraj Osojnik“					X

PROJEKTI KULTURNE BAŠTINE S POJEDINAČNOM LOKACIJOM

AKCIJSKI PLAN – PROJEKTI PRIRODNE BAŠTINE

Rang	Projekt (Aktivnosti)	Upisati podatke ukoliko postoji strateški dokument ili program za projekt (kolona 1)			Razdoblje provedbe Godina od-do (ako je završen projekt upisati godinu)	Ukupno planirana sredstva (u kn)	Pokazatelji uspjeha	Odgovorni nositelj Organizacija ili Institucija	Status Projekta			
		Naziv strateškog programa / projekta	Cilj	Mjera					završen	u tijeku	u pripremi	ideja
1	2	3	4	5	6	7	8	9				
1	Wake 4 Lakes	Valorzacija hrvatskih jezera u Dubrovačko- neretvanskoj i Splitsko- dalmatinskoj županiji	U izradi	u izradi	2012.-2015.	300.000 Eur	u izradi	RERA			x	x
2	Projekt COASTANCE – Smjernice za integrirano upravljanje obalnim područjem Dubrovačko-neretvanske županije	Projekt COASTANCE – Smjernice za integrirano upravljanje obalnim područjem Dubrovačko-neretvanske županije	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH		2012. (Smjernice do rujna 2011)	57.000 Eur (ukupna vrijednost projekta)	Primjena Smjernica	Dunea, DNŽ			x	
3	Plan upravljanja za 5 zaštićenih područja u Delti Neretve (IBRD GEF Upravljanje Neretvom i Trebišnjicom)	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	3. Zaštita biološke raznolikosti 3.1 <i>In situ</i> zaštita 3.1.1 Zaštićena područja Nastaviti razvoj sustava zaštićenih područja, učinkovito upravljati zaštićenim područjima povećati površine pod zaštitom poticati sudjelovanje zainteresirane javnosti	3.1.1.1 Izraditi temeljne dokumente upravljanja zaštićenim područjima 3.1.1.1.2. Izraditi i donijeti planove upravljanja za ostala područja zaštićena u kategorijama strogog rezervata, posebnog rezervata, zaštićenim područjima regionalnog parka i značajnog krajobraza	2010.-2011.	n.a.	Izrađen dokument	Ministarstvo kulture, Hrvatske vode		X		

4	Uređenje špilje Šipun (Nature for future, IPA Prekogranični program Hrvatska – Crna Gora)	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	5. Zaštita georaznolikosti Očuvati georaznolikost, odnosno geotope kao jedan od preduvjeta očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te samu neobnovljivu geomorfološku i geološku baštinu RH »in situ« i »ex situ«	5.1 Sustavno zaštititi, očuvati i promicati postojeću georaznolikosti koristeći nacionalne i međunarodne instrumente 5.1.7 Uključiti geobaštinu u turističku ponudu RH i poticati geoturizam	2009.-2013.	454.000,00 kn	Otvorenje špilje Šipun za javnost	JU, DUNEA				X		
4	Analiza biološke raznolikosti spilje Nakovana, karte spilja DNŽ	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	5. Zaštita georaznolikosti Očuvati georaznolikost, odnosno geotope kao jedan od preduvjeta očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te samu neobnovljivu geomorfološku i geološku baštinu RH »in situ« i »ex situ«	5.1 Sustavno zaštititi, očuvati i promicati postojeću georaznolikosti koristeći nacionalne i međunarodne instrumente 5.1.7 Uključiti geobaštinu u turističku ponudu RH i poticati geoturizam	2010.	10,000.00 kn	Izrađen dokument	JU		X				
4	Plan upravljanja područjima ekološke mreže (Snježnica i Konavosko polje)	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	3. Zaštita biološke raznolikosti 3.1 <i>In situ</i> zaštita 3.1.3 <i>Ekološka mreža Republike Hrvatske i mreža NATURA 2000</i>	3.1.3.1 Osigurati očuvanje svih sastavnica i integriteta ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000 3.1.3.1.3 Izraditi i provoditi planove upravljanja za područja ekološke	2010.-2011.			Ministarstvo kulture, JU				X		

			Nastaviti i dovršiti utvrđivanje važnih područja za očuvanje ugroženih i rijetkih svojti i stanišnih tipova u okviru ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000, te za njih propisati mjere zaštite i upravljanja	mreže i mreže NATURA 2000										
4	Projekt Jezera (Bačina)	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	Uključiti jezera u turističku ponudu DNŽ	Osmišljavanje turističkih itinerara	2013-2015	200 000 Eur		Grad Ploče						x
4	Plavi put Vela spilja	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	5. Zaštita georaznolikosti Očuvati georaznolikost, odnosno geotope kao jedan od preduvjeta očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te samu neobnovljivu geomorfološku i geološku baštinu RH »in situ« i »ex situ«	5.1.7 Uključiti geobaštinu u turističku ponudu RH i poticati geoturizam	2011.-	260.000 kn		Centar za kulturu Vela Luke, Općina Vela Luka i Turistička zajednica, JU						X
5	Katastar biospeleoloških objekata	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	5. Zaštita georaznolikosti Očuvati georaznolikost, odnosno geotope kao jedan od preduvjeta očuvanja biološke i	5.1 Sustavno zaštititi, očuvati i promicati postojeću georaznolikosti koristeći nacionalne i međunarodne instrumente	2009.-	30.000,00 kn	nulto stanje	JU						

			krajobrazne raznolikosti te samu neobnovljivu geomorfološku i geološku baštinu RH »in situ« i »ex situ«	5.1.4 Inventarizirani speleološke objekte i izraditi Nacionalni speleološki katastar											X		
5	Edukativno – prezentacijski centar Geo – park na Gromači	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	3. Zaštita biološke raznolikosti	3.1.1.5 Unaprijediti sustav upravljanja zaštićenim područjima	2010.-	408.000,00 kn		Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša, JU					X	X			
5	Monitoring legnja (<i>Caprimulgus europaeus</i> , Linnaeus, 1758) i čuka (<i>Otus scops</i> , Linnaeus, 1758) u park šumi Predolac - Šibenica	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	3. Zaštita biološke raznolikosti <i>Očuvati i unaprijediti postojeću raznolikost divljih svojti, te vratiti dio nestalih svojti gdje je to moguće i opravdano. Osigurati održivo korištenje biljnih, gljivljivih i životinjskih svojti</i>	3.1.4.4 Nastaviti uspostavu nacionalnog sustava praćenja stanja (monitoringa) divljih svojti 3.1.4.4.1 Pratiti stanje ugroženih svojti RH te svojti na Dodatku II, IV i V Direktive o staništima i na dodatku I Direktive o pticama	2011.-	58.340,00 kn	JU						X	X			
6	Aktivna zaštita zakonom zaštićenih speleoloških objekata na prostoru DNŽ – zatvaranje ulaza u špilje	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	5. Zaštita georaznolikosti Očuvati georaznolikost, odnosno geotope kao jedan od preduvjeta očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te samu neobnovljivu geomorfološku i geološku baštinu RH »in situ« i »ex situ«	5.1 Sustavno zaštititi, očuvati i promicati postojeću georaznolikosti koristeći nacionalne i međunarodne instrumente 5.1.7 Uključiti geobaštinu u turističku ponudu RH i poticati geoturizam	2011.-	250.000,00 kn		Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša, JU							X		

7	Očuvanje i zaštita prirodne i kulturne baštine uz poboljšanje kvalitete življenja – Park-šume, zelene oaze	Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH	3.Zaštita biološke raznolikosti 3.1.1.5 Unaprijediti sustav upravljanja zaštićenim područjima	3.1.1.5.6 Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativne sadržaje u ostalim zaštićenim područjima	2011. –	cca 60.000,00 kuna	Park šume obilježene, koriste se od strane turista i lokalaca	JU						X
---	--	---	--	--	---------	--------------------	---	----	--	--	--	--	--	---

PROJEKTI PRIRODNE BAŠTINE S POJEDINAČNOM LOKACIJOM

Nekoliko je napomena koje treba imati u vidu u vezi s ovim akcijskim planom ali koje su važne i za njegovu daljinu razradu i primjenu.

- Aktivnosti/projekti uključeni u akcijski plan su oni koji su Radnoj skupini bili dostupni i koje je mogla prikupiti iz strateških programa DNŽ. To znači da ovaj akcijski plan ne obuhvaća u cijelosti sve moguće projekte, što se prvenstveno odnosi na one koji se provode na razini jedinica lokalne samouprave. Naime, znatan broj projekata u vezi s kulturnom i prirodnom baštinom nisu strukturirani niti se ne vode na način da bi ih se moglo povezati s ruralnim razvojem. Naime, budući da na razini i DNŽ i jedinica lokalne samouprave još ne postoji baza razvojnih projekata, koja bi omogućila uvid u sve razvojne projekte to ona nema ni mogućnost da se utvrdi njihova međusobna horizontalnu i vertikalnu povezanost i među sektorska umreženost.
- Neki od projekata uvršteni su u akcijski plan iako nisu dio neke strategije ili sustavnog programa s razrađenom hijerarhijom strateških ciljeva, prioriteta i mjera, jer se utvrdilo da mogu biti poticajni za ruralni razvoj.
- U akcijski plan uvršteni su i projekti koji završavaju u 2011., a za koje je Radna skupina utvrdila da je njihov nastavak važan za provedbu i realizaciju ciljeva programa SEENET i kao doprinos ruralnom lokalnom razvoju DNŽ.
- U akcijski plan nisu uvršteni su i neki projekti koje su u fazi iniciranja (Radna skupina je ih inicirala nekoliko) , koji doduše mogu biti su važni kao inicijalni i koji uz mala ulaganja mogu brzo pridonijeti umrežavanju i zajedničkom korištenju resursa kulturne i prirodne baštine. Radi se samo idejnim prijedlozima za koje još nema ni osnovnih elementa.
- Projektne ideje i projekti u pripremi nisu također uvršteni zbog istih razloga.
- U akcijski plan za sada obzir nisu uzeti projekti jedinica lokalne samouprave budući da je na anketu dogovorila manje od polovine od ukupno njih broj 22 u DNŽ. Ipak anketa se pokazala efikasnom za utvrđivanje resursa i potencijala korištenja kulturne i prirodne u funkciji ruralnog i ukupnog razvoja ne samo lokalnih zajednica već i DNŽ i čitavog područja DNŽiH (vidi priloge 2 i 3). Stoga je anketa vrlo korisna za daljinu razradu ovog akcijskog plana.
- Za pojedine kompleksne projekte, kao što je npr. "Staza vina okusa" u akcijskom planu nisu razrađivane pojedine komponente, tj podprojekti, što je predmet posebnih akcijskih programa.

Izrada ovog akcijskog plana, imajući u vidu spomenute napomene i druga ograničenja, nesumnjivo već sada predstavlja važnu osnovu i doprinos za ostvarivanje ciljeva programa SEENET-a ali i drugih programa i aktivnosti za unapređenje ruralnog kako DNŽ tako i DNŽiH. Stoga se nameće potreba njegove daljine razrade i dopune novim projektima kako u sklopu programa SEENET tako i programa i projekata koji se iniciraju u DNŽ i DNŽiH.

6. PRIJEDLOZI ZA DOPUNU AKCIJSKOG PLANA

Izrada akcijskog plana je pokazala da je realizaciju programa ruralnog razvoja DNŽ i šire za DNŽiH nužno nastaviti započete aktivnosti. Stoga se predlaže slijedeće:

- provesti dopunu matrice županijskih strateških razvojnih dokumenta DNŽ te dopunu sistematizaciju ciljeva i mjera za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine
- provesti anketu kod preostalih jedinica lokalne samouprave DNŽ radi kompletiranja evidencije svih resursa i potencijala na lokalnoj razini, načina njihovog korištenja, postignute rezultate i iskustva u provedbi te prijedloge za otklanjanje teškoća i problema u održivom korištenju kulturne i prirodne baštine
- dopuniti akcijski plan s projektima korištenja kulturne i prirodne baštine u funkciji ruralnog razvoja s projektima iniciranim u programu SEENET i drugim programima
- akcijski plan DNŽ metodološki usuglasiti s akcijskim planom regije Hercegovina te iz povezati i umrežiti srodne i komplementarne projekte
- razraditi postupak u identificiranju srodnih i komplementarnih projekata u DNŽ i regiji Hercegovine koji se mogu povezati
- izraditi strategiju održivog korištenja kulturne i prirodne baštine čitavog područja DNŽiH u funkciji ruralnog razvoja.

PRILOZI

Prilog 1. Matrica sistematiziranih ciljeva, prioriteta i mjera za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine

Prilog 1a: PRIRODNA BAŠTINA

Br.	Strateški dokument	Ciljevi	Prioriteti	Mjere /aktivnosti	Vrijeme provedbe	Opaska
1.	Strategija zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti RH/Program zaštite okoliša DNŽ	<p>1. Očuvati sveukupnu biološku, krajobraznu i geološku raznolikost kao temeljnu vrijednost i potencijal za daljnji razvitak;</p> <p>2. Ispuniti sve obveze koje proizlaze iz procesa pridruživanja EU i usklađivanja zakonodavstva s relevantnim direktivama i uredbama EU</p> <p>3. Ispuniti obveze koje proizlaze iz međunarodnih ugovora na području zaštite prirode, biološke sigurnosti, pristupa informacijama i dr.</p> <p>4. Osigurati integralnu zaštitu prirode kroz suradnju s drugim sektorima;</p> <p>5. Utvrditi i ocijeniti stanje biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti, uspostaviti informacijski sustav zaštite prirode s bazom podataka povezanom u informacijski sustav države</p> <p>6. Poticati unaprjeđivanje institucionalnih i izvaninstitucionalnih načina</p>	<p>1. Izraditi i donijeti planove upravljanja za nacionalne parkove i parkove prirode koji ih još nemaju odnosno za koje se ti planovi nalaze u reviziji;</p> <p>2. Objediniti sve baze podataka o zaštićenim područjima u integralni Informacijski sustav zaštite prirode dostupan zainteresiranoj javnosti i povezati ga s Informacijskim sustavom zaštite okoliša (ISZO)</p> <p>3. Dovršiti započetu reviziju zaštićenih prirodnih područja</p> <p>4. Proglasiti park prirode Delta Neretve;</p> <p>5. Kadrovski ojačati stručne i nadzorne službe javnih ustanova</p> <p>6. Nastaviti provedbu Nacionalnog programa za uspostavu integralnog</p>	<p>1. Izraditi i donijeti planove upravljanja za područja zaštićena u kategorijama strogog rezervata, posebnog rezervata, regionalnog parka i značajnog krajobraza</p> <p>2. Stručno vrednovati i zakonski zaštititi područje Elafita</p> <p>3. Stručno vrednovati NP Mljet i PP Lastovsko otočje za kandidaturu na Popis posebno zaštićenih područja značajnih za Sredozemlje SPA Protokola Barcelonske konvencije</p> <p>4. Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativne sadržaje u ostalim zaštićenim područjima</p> <p>5. Nastaviti razminiranje zaštićenih područja</p> <p>6. Osigurati poticaje za provođenje mjera očuvanja ugroženih staništa privatnim vlasnicima</p> <p>7. Uključiti lokalno stanovništvo u provođenje akcija zaštite staništa</p> <p>8. Stručno vrednovati i zakonski</p>	<p>1. Kratkoročno 0-2 godine</p> <p>2. Dugoročno</p> <p>3. Srednjoročno</p> <p>4. Srednjoročno</p> <p>5. Kratkoročno</p> <p>6. Srednjoročno</p> <p>7. Srednjoročno</p> <p>8. Dugoročno</p> <p>9. Dugoročno</p> <p>10. KR/SR</p> <p>11. KR/DR</p>	

		<p>obrazovanja o biološkoj raznolikosti i sudjelovanje javnosti u postupcima odlučivanja</p> <p>7. Razvijati mehanizme provedbe propisa kroz jačanje zakonodavnih i institucionalnih kapaciteta, obrazovanjem, razvojem znanstvenih resursa, obavješćivanjem, razvojem mehanizama financiranja</p>	<p>protupožarnog nadzornog sustava u nacionalnim parkovima i parkovima prirode;</p> <p>7. Izraditi program preventivne zaštite jedinstvene i/ili ugrožene geobaštine</p>	<p>zaštititi područja velike biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti</p> <p>9. Utvrditi krajobrazne tipove za DNŽ i osobito vrijedne krajobrazne kao zaštićene prirodne vrijednosti te osigurati praćenje stanja značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza</p> <p>10. Utvrditi, kartirati i predložiti u zaštitu kulturno-agrikulturne krajobrazne na području DNŽ</p> <p>11. Izraditi i provoditi planove upravljanja za područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000</p>		
2.	Program poticanja ekološke proizvodnje na području DNŽ u 2010. i 2011. godini	1. Unaprjeđenje, razvoj i povećanje ekološke proizvodnje (...) na takav način da se održava biološka raznolikost				Razrada mjera i prioriteta za postizanje navedenog cilja ne postoji!
3.	Program poticanja zelenog poduzetništva	Poticanje investicijskih projekata kojima se doprinosi očuvanju i održivom korištenju prirodnih vrijednosti obalnog područja Dalmacije.				Nema detaljnije razrade mjera, ciljeva i prioriteta!
4.	Županijska razvojna strategija DNŽ 2011.-2013.	<p>Kao osnovne <u>razvojne potrebe</u> u potpoglavlju bioraznolikost navode se:</p> <p>1. Kadrovsko i financijsko jačanje Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima DNŽ</p>				

		<p>2. Uspostava informacijskog sustava biološke i krajobrazne raznolikosti;</p> <p>3. Izrada planova upravljanja zaštićenim dijelovima prirode i područjima ekološke mreže te akcijskih planova za zaštićene dijelove prirode;</p> <p>4. Ispitati i odrediti obuhvat i razinu zaštite za potencijalno vrijedna područja;</p> <p>5. Pošumljavati prirodni krajobraz autohtonim vrstama te ih sačuvati od prenamjene;</p> <p>6. Jačanje sustava zaštite od požara te razrada metoda njihova sprječavanja</p> <p>7. Nužno ugrađivanje mjera i uvjeta zaštite prirode u prostorne planove nižeg reda, te jačanje provedbe postojećih mjera;</p> <p>8. Provesti cjelovitu inventarizaciju vrsta i staništa DNŽ te osigurati monitoring;</p> <p>9. Izraditi planove revitalizacije degradiranih područja s ciljem njihova očuvanja i poboljšanja stanja</p> <p>10. Provesti ocjenu prihvatljivosti svakog planiranog zahvata s obzirom na prirodne i krajobrazne vrijednosti prostora;</p>				
--	--	--	--	--	--	--

		<p>11. Proširiti obuhvat zaštićenih dijelova prirode;</p> <p>12. Uvesti regulaciju dopuštenih poljoprivrednih praksi u delti Neretve;</p> <p>13. Provesti novu reviziju stanja šuma zbog daljnje razrade mjera sustavnog održavanja šumskih područja;</p> <p>14. Pojačati nadzor nad eksploatacijom pijeska i šljunka</p>				
5.	Prostorni plan DNŽ	<p>1. Izraditi propisane stručne podloge te provesti postupak zaštite u odgovarajućim kategorijama temeljem Zakona o zaštiti prirode</p> <p>2. Razraditi sustav i mjere zaštite za 13 predloženih lokaliteta, proširiti zaštitu za 2 lokaliteta te provesti vrednovanje i eventualnu zaštitu za 9 prirodnih područja</p> <p>3. Provesti reviziju oštećenih objekata te eventualno prekategoriirati potpuno uništene dijelove;</p>				
6.	Strateški plan razvoja poljoprivrede RH 2011.-2013	1. Konkurentan i održiv poljoprivredno-prehrambeni i ribarski sektor	1. Održivo upravljanje živim bogatstvima u ribarstvu	1. Prilagodba ribolovnog kapaciteta stanju resursa modernizacijom flote, jačanjem ribarske inspeksijske službe, satelitskim nadzorom ribarskih plovila		DUNEA navodi samo nacionalne strateške dokumente!?
7.	Županijska razvojna strategija DNŽ 2011.-	1. Očuvanje i zaštita prirodne i kulturne baštine uz poboljšanje	1. Valorizacija kulturnih i prirodnih vrijednosti;			

	2013.	kvalitete življenja	2. Potpora djelovanju civilnog sektora			
8.	Prirodoslovna podloga DNŽ izrađena za potrebe izmjena i dopuna Prostornog plana DNŽ	<p>1. Optimalno iskoristiti atraktivnu biološku i krajobraznu raznolikost te iznimno kulturno naslijeđe DNŽ;</p> <p>2. Poticati održiv razvoj turizma u ruralnim područjima DNŽ</p> <p>3. Ukazati na probleme očuvanja i razloge ugroženosti prirode te temeljem toga razraditi smjernice za provedbu mjera zaštite;</p> <p>4. Dugoročno očuvati stanišne tipove važne za zaštitu prirode</p>				
9.	Prostorni planovi JLS	Zaštita prirodne baštine	Uvjeti korištenja prostora			Nema prioriteta i mjera
10.	PUR-ovi JLS					Ciljevi prioriteta i mjere te projekti prikupit će se anketom i radionicama.
11.	Ostalo					

Prilog 1b: KULTURNA BAŠTINA

Br.	Strateški dokument	Ciljevi	Prioriteti	Mjere	Vrijeme provedbe	Opaska
1.	Županijska razvojna strategija DNŽ 2011.-2013.	Održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	3.4.. Očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine	3.4.1. Očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine	2011.-2013.	
2.	Prostorni plan DNŽ			Zaštita prostora i uvjeti korištenja prostora	dugoročno	Nema prioriteta i mjera.
3.	Program obnove spomeničke cjeline Dubrovnika za 2011:			Sanacije i istražni radovi na 7 objekata	2011.	Nema ciljeva i prioriteta. Za 2006.2010. bio je dugoročni program.
4.	Strategija razvoja muzejske dubrovačkih muzeja za razdoblje 2011.-2013.	1.Postati središte visoke izvrsnosti u prikupljanju, obradi, istraživanju, čuvanju, prezentiranju i interpretaciji kulturne baštine dubrovačkog područja 2.Unaprijediti razvoj ljudskih resursa 3.Povećati kulturnu participaciju i zadovoljstvo posjetitelja inovativnim načinima	Pripadajući specifični ciljevi	Pripadajuće mjere		
5.	Prostorni planovi JLS	Zaštita kulturne baštine	Uvjeti korištenja prostora		2011.-2013.	Nema prioriteta i mjera.
6.	PUR-ovi JLS					Ciljevi prioriteta i mjere te projekti prikupit će se anketom i radionicama.
7.	Planovi udruga					Ciljevi prioriteta i mjere te projekti prikupit će se anketom i radionicama.
8.	Ostalo					

Prilog 2. Rangiranje projekata u akcijskom planu

Prilog 2 a: AKCIJSKI PLAN - RANG PROJEKATA KULTURNE BAŠTINE

Br	1 Naziv projekta	2 Izravni doprinos ruralnom razvoju	3 Sadašnji kapaciteti i razvijenost	4 Prostorna i sektorska povezanost s drugim projektima u DNŽ	5 Doprinos održivom korištenju prirodne i kulturne baštine	6 Prekogranični karakter projekta–zajednički prirodni i kulturni resursi	7 Ukupno
1	Putevima kralja od Norina-Demonstracijske turističke aktivnosti na rijeci Norinu	20	5	5	20	15	65
2	Neretva od iskona, uređenje od Kule Norinske do Jezera Desne	20	5	5	20	15	65
3	Radionice tradicijskog veza	20	5	5	15	5	50
4	Dubrovački primorski svatovi	30	5	10	15	15	75
5	Priče iz salačkih komina	15	5	5	10	5	40
6	Nastavak projekta SEENET - Valorizacija lokalnih resursa u cilju razvoja ruralnog turizma	30	10	10	25	20	95
7	Staze stečaka - restauracija i turistička valorizacija	25	5	5	30	25	90
8	Napoleonov put-rekonstrukcija i turistička valorizacija	25	5	5	25	25	85
9	Stvaranje europske mreže solskih gradova- solanaSTON	20	5	5	25	15	70
10	Uređenje okoliša oko arheološkog lokaliteta na otoku Majsanu	15	5	10	20	5	65
11	ALIVE	25	5	5	20	20	75
12	COOLCROSS	25	5	5	30	20	85
13	HER.CUL	25	10	10	30	20	95

Prilog 2 b: AKCIJSKI PLAN - RANG PROJEKATA PRIRODNE BAŠTINE

Br	1 Naziv projekta	2 Izravni doprinos ruralnom razvoju	3 Sadašnji kapaciteti i razvijenost	4 Prostorna i sektorska povezanost s drugim projektima u DNŽ	5 Doprinos održivom korištenju prirodne i kulturne baštine	6 Prekogranični karakter projekta–zajednički prirodni i kulturni resursi	7 Ukupno
1	Uređenje špilje Šipun	15	10	10	25	20	80
2	Katastar biospeleoloških objekata	10	5	10	30	20	75
3	Analiza biološke raznolikosti spilje Nakovana, karte spilja DNŽ – nastavak projekta uređenja špilje Nakovne	15	10	10	25	20	80
4	Plan upravljanja za 5 zaštićenih područja u Delti Neretve (IBRD GEF Upravljanje Neretvom i Trebišnjicom)	20	5	10	30	20	85
5	Plan upravljanja područjima ekološke mreže (Snježnica i Konavosko polje)	25	5	10	30	10	80
6	Edukativno – prezentacijski centar Geo – park na Gromači	20	5	10	25	15	75
7	Monitoring legnja (<i>Caprimulgus europaeus</i> , Linnaeus, 1758) i čuka (<i>Otus scops</i> , Linnaeus, 1758) u park šumi Predolac - Šibenica	10	5	10	30	20	75
8	Projekt COASTANCE	25	5	10	30	20	90
9	Aktivna zaštita zakonom zaštićenih speleoloških objekata na prostoru DNŽ – zatvaranje ulaza u špilje	15	5	10	30	15	75
10	Očuvanje i zaštita prirodne i kulturne baštine uz poboljšanje kvalitete življenja - Park-šume,	10	5	10	20	10	55

	zelene oaze						
11	Projekt Jezera (Baćina)	30	5	10	20	15	80
12	Plavi put Vela spilja	25	5	10	25	15	80
13	Wake 4 Lakes	30	5	10	30	20	95

Prilog 3. Anketni upitnik

Projekt: Akcijski plan za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine Dubrovačko-neretvanske županije u funkciji lokalnog razvoja –program – SEENET

Identifikacija resursa prirodne i kulturne baštine, njihovog sadašnjeg korištenja i projekata za buduće korištenje u funkciji lokalnog razvoja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Upitnik za jedinice lokalne samouprave

Ime općine /grada: _____

Ime i prezime osobe
koja je popunjavala
upitnik _____

Kontakt:
telefon _____
e-mail _____

A) Korištenje resursa kulturne i prirodne baštine na području jedinica lokalne samouprave

1. Navedite u donjoj tablici koji se resursi kulturne i prirodne baštine u vašem području danas gospodarski ili na drugi način koriste za razvoj vašeg grada ili općine! Na koji se način koriste? Tko ih koristi?

Br.	Naziv resursa prirodne baštine	Naziv resursa kulturne baštine	Vrste korištenja (turizam, ugostiteljstvo, edukacija, šport, drugo-navesti)	Oblici korištenja (najam, koncesija, drugo-navesti)	Tko koristi? Ime i sjedište
1					
2					
3					
4					
5					
n					

Dopisati rubrike ako treba

2. Navedite u donjoj tablici kakvi su rezultati dosadašnjeg korištenja resursa kulturne i prirodne baštine za lokalnu zajednicu (na godišnjoj razini : prihod lokalnoj zajednici, broj zaposlenih , broj posjetitelja okvirno/ nešto drugo –navesti što)?

Br.	Naziv resursa prirodne baštine	Naziv resursa kulturne baštine	Prihod gradu /općini u kn	Broj zaposlenih	Broj posjetitelja	Drugo navesti što
1						
2						
3						
4						
5						
n						

Dopisati rubrike ako treba

B) Projekti korištenja kulturne i prirodne baštine na području lokalnih zajednica

1. Navedite u donjoj tablici za projekte korištenja resursa kulturne i prirodne baštine, koji su u tijeku i to: naziv projekta, naziv resursa koji su njima obuhvaćeni, rok trajna projekta, glavne aktivnosti na projektu, nositelja projekta, vrijednost projekta!

Br.	Naziv projekta	Naziv resursa prirodne ili kulturne baštine koji se koristi u projektu	Rok trajanja u godinama od - do	Glavne aktivnosti na projektu	Nositelj Projekta Ime i sjedište	Vrijednost u kn
1						
2						
3						
4						
5						
n						

Dopisati rubrike ako treba

2. Navedite u donjoj tablici za projekte korištenja resursa kulturne i prirodne baštine, koji su u pripremi i to: naziv projekta, naziv resursa koji su njima obuhvaćeni, rok trajna projekta, glavne aktivnosti na projektu, nositelja projekta, vrijednost projekta!

Br.	Naziv projekta	Naziv resursa prirodne ili kulturne baštine koji se koristi u projektu	Predviđeni rok u godinama od - do	Glavne aktivnosti na projektu	Nositelj Projekta Ime i sjedište	Vrijednost u kn
1						
2						
3						
4						
5						
n						

Dopisati rubrike ako treba

3. Navedite ideje i prijedloge za nove projekte korištenja resursa kulturne i prirodne baštine

---

---

4. Navedite 3 osnovna problema s kojima se susrećete u vašim nastojanjima da pokrenete i realizirate projekte korištenja resursa kulturne i prirodne baštine koji bi pridonijeli razvoju vašeg grada/općine!

- 5. Navedite prijedloge i preporuke za poboljšanje uvjeta za pokretanje projekata korištenja resursa kulturne i prirodne baštine i za uspješnije rezultate te veći doprinos razvoju vašeg grada/općine!**

Prilog 4. Rezultati ankete
A) Korištenje resursa kulturne i prirodne baštine na području jedinica lokalne samouprave

Br.	Općina/grad	Naziv resursa prirodne baštine	Naziv resursa kulturne baštine	Vrste korištenja (turizam, ugostiteljstvo, edukacija, šport, drugo-navesti)	Oblici korištenja (najam, koncesija, drugo-navesti)	Tko koristi? Ime i sjedište	Prihod gradu /općini u kn	Broj zaposlenih	Broj posjetitelja	Drugo navesti što
1	Općina Dubrovačko Primorje									
2	Grad Korčula									
			KULA REVELIN	TURIZAM	VLASNIŠTVO GRADA	GRAD KORČULA, TRG A. I S. RADIĆA	121.935,00	15 (učenici i studenti)	8.219	
			KULA MARKO POLO	TURIZAM	VLASNIŠTVO GRADA	GRAD KORČULA, TRG A. I S. RADIĆA	456.075,00	15 (učenici i studenti)	31.021	
			HAZU GALERIJA M. VANKE	KULTURNI SADRŽAJI (IZLOŽBE, PREDAVANJA, KONCEERTI)	NAJAM HAZU-A	CENTAR ZA KULTURU KORČULA (USTANOVA GRADA KORČULE)	Gratis	3 (učenici i studenti)	Nema evidencije	
			PALAČA ISMAELI-GABRIELIS Gradski muzej Korčula	Kulturni turizam		Gradski muzej Korčula		3 zaposlenika		
			KULA	Ugostiteljstvo	Najam	U.O. "Millenium" vl. S. Kapor				
			KULA MORSKA VRATA	Galerija	Najam	Korčula wind d.o.o.				
3	Općina Kula Norinska									
		Izlet lađama		turizam		Restoran "Lopoč"-Momići				
		Izlet lađama				Villa "Neretva"-Krvavac II				

4	Općina Lastovo									
		Park Prirode Lastovo		Turizam (Nautički)	Javna Ustanova	Javna Ustanova	~100000 HRK		~5000	
5	Općina Lumbarda									
		Vinogradi grka		Ugostiteljstvo, gastronomija	Privatno vlasništvo	Privatno-vinari	-			
			Biskupski ljetnikovac na Bilin žalu	Ugostiteljstvo	Najam		-			
			Ljetnikovci u privatnom vlasništvu	Turizam	Privatno vlasništvo		Podaci u uredu TZO Lumbarda			
		Maslinici		Ugostiteljstvo, gastronomija	Privatno vlasništvo					
		Pješčane plaže (Pržina i Bilin žal)		Turizam, ugostiteljstvo	Koncesija (ležaljke, suncobrani)	Promjenljivo iz godine u godinu				
6	Općina Mljet									
			Benediktinski samostan otočić sv. Marije	turizam		NP Mljet Goveđari				
		Veliko i malo jezero		turizam		NP Mljet Goveđari				
		Odisejeva špilja		turizam		TZ Općine Mljet				
			Antička palača Polače	turizam		NP Mljet				
			crkva sv. Pavla Korita	turizam		TZ Općine Mljet				
7	Općina Slivno									
			"Neretvanska riznica, umjetnina i inih vrijednosti"	Izložba slika		Podgradina 41, voditelj: Stjepan Šešelj, 098/321269				
			Galerija "Stećak", Klek	Umjetnička galerija slika		Klek, voditelj: Stjepan Šešelj, 098/321269				
8	Općina Ston									

		Malostonski zaljev		Školjčari i ugostitelji	Koncesija	Školjčari i ugostitelji				
			Stonske zidine	Turizam	Reinvestiranje sredstava	Društvo prijatelja dubrovačkih starina	540.000,00	4	25.400,00	
9	Općina Vela Luka									
		Vela spila	Vela spila	Kontinuirana znanstvena istraživanja, edukacija turizam	-	Centar za kulturu, Vela Luka	21 000	1	2 100	
		Otočić Ošjak		Turizam, rekreacija	-					
		Otočić Proizd		Turizam, rekreacija, ugostiteljstvo	zakup	FACTA VERA - Sun corporation d.o.o , Zagreb	45 400	6	6 500	
		Šakanj rat		Lovni turizam, ugostiteljstvo	koncesija	Hrvatske šume				
			Centar za kulturu	Edukacija, turizam	ustanova	Centar za kulturu, Vela Luka	7 500	2	2 100	
		morske špilje: Ključ i dr.		Edukacija, ronilački turizam			3 000		700	Koncesija ronionicima
			Galerija Anke Prižmić Šege – stalni postav slikarskih i kiparskih radova Anke Prizmić Šege- privatna zbirka	edukacija i turizam		trenutno nije otvorena za - vl. Anka Prizmić Šege, Vela Luka				
		Etnološka zbirka i maslinarstva i uljarstva "Zlokić"- privatna zbirka - Uljara Zlokić	Etnološka zbirka maslinarstva i uljarstva "Zlokić"- privatna zbirka - Uljara Zlokić	edukacija i turizam		Uljara Zlokić, Vela Luka				
		Otočić Ošjak i Otočić Proizd					7 200		9 000	Koncesija brodarima za prevoz

										<i>posjetitelja</i>
10	Općina Župa Dubrovačka									
			Arheološka zbirka Blagajna u Mandaljeni	turizam, edukacija	objekt je vlasništvo općine ŽD, a nalazi pripadaju Dubrovačkim muzejima	Općina ŽD	-	-	120	

B) Projekti korištenja kulturne i prirodne baštine na području lokalnih zajednica

Br.	Općina/grad	Naziv projekta	Naziv resursa prirodne ili kulturne baštine koji se koristi u projektu	Rok trajanja u godinama od - do	Glavne aktivnosti na projektu	Nositelj Projekta Ime i sjedište	Vrijednost u kn
1	Dubrovačko Primorje						
		Projekti u tijeku:					
		Projekti u pripremi:					
		Knežev dvor č.zgr. 181, č.zem. 2223/1, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228 i 2229, sve k.o. Slano, Z 963		2011-2014	Otkup od privatnih vlasnika. Izrada projekta sanacije i uređenja. Izvođenje sanacije i uređenja	Općina Dubrovačko primorje-Slano	10.000.000,00 kn
		Rotonda - ostaci predromaničke crkve č.zgr.123, č.zem. 2251 k.o. Ošlje,		2011-2013	Izrada projekta sanacije te sanacija i uređenje	Općina Dubrovačko primorje-Slano	2.500.000,00 kn
		Župna crkva sv. Vlaha sa župnim dvorom č.zgr.. 195 196 č. zem. 2169, 2170, 2172/1.2172/4, sve k.o. Slano		2011-2013	Izrada projekta sanacije te sanacija i uređenje	Općina Dubrovačko primorje-Slano	2.000.000,00 kn
		Ostaci sv. Ursule, Koceljevići, zapadno od Slanoga		2011-2012	Izrada projekta sanacije te sanacija i uređenje	Općina Dubrovačko primorje-Slano	500.000,00 kn
		Nekropola stećaka "Novakovo greblje"		2011-2012	sanacija i uređenje	Općina Dubrovačko	500.000,00 kn

		č.zem. 1277,1288,1398/1,2 i 1399/1, sve k.o. Čepikuće				<i>primorje-Slano</i>	
		Župna kuća s ugrađenim stećcima, Smokovljani		2011-2012	<i>sanacija i uređenje</i>	<i>Općina Dubrovačko primorje-Slano</i>	489.000,00 kn
		Nekropola stećaka "Vlaško groblje" č.zem. 2115, 1870, 1870/2 k.o. Smokovljani,		2011-2012	<i>sanacija i uređenje</i>	<i>Općina Dubrovačko primorje-Slano</i>	130.000,00 kn
2	Grad Korčula						
		Projekti u tijeku:					
		KULA KANAVELIĆ	KULA BOKAR KULA KANAVELIĆ	2006-2011	Obnova kule u završnoj fazi Korištenje prostora za ugostiteljsko-turističku namjenu	Grad Korčula	3.000.000 kn
		MUZEJ MARKA POLA	KULA I KUĆA MARKA POLA	Od 2004.	Arheološka istraživanja Arhitektonski snimak stanja U 2011. godini se planira izrada konzervatorskog elaborata i idejnog rješenja rekonstrukcije Korištenje u turističke svrhe	Grad Korčula Ministarstvo kulture RH	15.000.000 kn
		PALAČA ARNERI Galerijsko-izložbeni prostor	PALAČA ARNERI		Projekt obnove završen Važeća građevinska dozvola Građevinska sanacija djelomično završena Projekt uređenja u tijeku Po uređenju prostor postaje multikulturalni izložbeno-galerijski prostor	Grad Korčula	8.000.000 kn
		PALAČA ARNERI Arhivsko spremište	PALAČA ARNERI	od 2006.	Projekt obnove završen Započeti radovi na uređenju Po uređenju prostor za najstariji dio korčulanskog arhiva – sastavni dio Arhiva Žrnovo	Grad Korčula Ministarstvo kulture RH Ministarstvo mora...	3.000.000 kn
		VELIKA I MALA KNEŽEVA KULA	VELIKA I MALA KNEŽEVA KULA KNEŽEV DVOR	od 2003.	Arhitektonski snimak postojećeg stanja završen Konzervatorski elaborat završen Izrada glavnog i izvedbenog projekta obnove se planira u tijeku 2011. godine	Grad Korčula	6.000.000 kn

					Po obnovi korištenje u ugostiteljsko-turističke svrhe		
		KULA SVIH SVETIH	KULA SVIH SVETIH	od 2004.	Arhitektonski snimak stanja završen Djelomična sanacija kule nakon oštećenja 2004. Projekt obnove u izradi Po uređenju koristiti u ugostiteljsko-turističke svrhe	Grad Korčula	1.000.000 kn
		KULA FORTECA – TVRĐAVA SV. VLAHA	KULA FORTECA	Od 2004.	Završen arhitektonski snimak stanja, slijedi izrada konzervatorskog elaborata bedema kule – okoliš i utvrde. Kula se i u sadašnjem stanju može koristiti u ugostiteljsko-turističke svrhe	Grad Korčula	500.000 kn
		PALAČA ISMAELLI-GABRIELIS	U Palači je smješten Gradski muzej Korčula	Od 2000.	Na Konzervatorski elaborat dobivena suglasnost. Završena sondiranja Palače Izrađena skica idejnog rješenja te 2010. i glavni projekt za zaštitni konzervatorski zahvat na Palači Početkom 2011. godine ishođena potvrda na glavni projekt	Grad Korčula	5.000.000 kn
	Projekti u pripremi:						
		CRKVA SV. VIDA	CRKVA SV. VIDA NA MJESNOM GROBLJU U ŽRNOVU	2-3	Sanacija cjelokupne crkvice na mjesnom groblju u Žrnovu	Grad Korčula	700.000 kn
		CRKVA GOSPE OD ČARSKOGA POLJA	GROBLJANSKA CRKVA U ČARI	2-3	Sanacija crkvice	Grad Korčula	800.000 kn
		CRKVA GOSPE OD SNIJEGA	ŽUPNA CRKVA GOSPE OD SNIJEGA U PUPNATU	2-3	Sanacija crkve	Grad Korčula	600.000 kn
		GROBLJE SV. JURJA PUPNAT	MJESNO GROBLJE U PUPNATU	5	Uređenje okoliša groblja i izgradnja mrtvačnice		300.000 kn
		UKLJUČENJE GRADA KORČULE NA POPIS UNESCO-	STARA GRADSKA JEZRA KORČULE	5		Grad Korčula	6.000.000 kn

		VE LISTE ZAŠTIĆENIH GRADOVA					
		KORČULANSKI BEDEMI	Zidine oko starog grada Korčule	6	Planira se izrada postojećeg stanja što je preduvjet za izradu projekta djelomične sanacije na dijelu zidina	Grad Korčula	4.000.000 kn
3	Općina Kula Norinska						
		Projekti u tijeku:					
		Projekti u pripremi:					
4	Općina Lastovo						
		Projekti u tijeku:					
		Projekti u pripremi:					
		Etno Kuća	Eksponati, zgrada	Kroz 5 god	Dokumentacija, obnova Zgrade	Općina Lastovo	~1000000
5	Općina Lumbarda						
		Projekti u tijeku:					
		Projekti u pripremi:					
6	Općina Mljet						
		Projekti u tijeku:					
		Obnova benediktinskog samostana	Samostana	-	sanacija	crkva	
		Projekti u pripremi:					
7	Općina Slivno						
		Projekti u tijeku:					
		Projekti u pripremi:					
		Izrada dokumentacije postojećeg stanja tvrđave Smrden-grad	Tvrđava Smrden-grad	1-5	-izrada dok. postojećeg stanja -sanacija i konzerviranje tvrđave	Ministarstvo kulture, Općina Slivno, DNŽ	500.000,00 kn
8	Općina Ston						
		Projekti u tijeku:					
		Revitalizacija stare Napoleonove ceste	NAPOLEONOVA CESTA	2011-2015	Osposobljavanje pojedinih dionica koje se ne koriste	Općina Ston STON	1000 000,00
		Projekti u pripremi:					
		Pješačka staza do špilje Gudnja	Predio Napoleonove	2012-2013	Provianje i izrada pješačko –	OPĆINA STON i	800.000,00

			ceste		planinske staze	Turistica zajednica Općine Ston	
9	Općina Vela Luka						
		Projekti u tijeku:					
		Arheološko istraživanje Vele spile	Vela spila	(Kontinuirano od 1974.) uz navedene nositelje od 2004. – u tijeku	Iskapanje, flotacija i separacija, analiza materijala, publikacije, izložbe	CZK Vela Luka - Zavod za paleontologiju i geologiju kvartara-HAZU, Zagreb - Odsjek za arheologiju Sveučilišta u Cambridgeu (Engleska)	150.000 (hrvatski udio u financiranju projekta)
		Arheološki park Vela spila	Vela spila	Od 2004. -u tijeku	Terenske radionice, publikacije, muzej na otvorenom ,Plavi put-turističko-edukativna pješačka staza od centra Vele Luke do Vele spile	CZK, Berlage Institute, Rotterdam i TZO Vela Luka	Više milijuna eura
		Istraživanje Suhozidne arhitekture sa pseudokupolom - vrtujci	Suhozidna arhitektura sa pseudokupolom - vrtujci	Od 2006. -u tijeku	Terenska istraživanja, stalni izložbeni postav – CZK , publiciranje	Fakultet za arhitekturu Sveučilišta u Ljubljani i CZK Vela Luka	50 000 - za tiskanje monografije
		Projekti u pripremi:					
		Uređenje i očuvanje park-šume Otočić Ošjak	Otočić Ošjak	1godina	Izrada detaljnog plana uređenja i njegova realizacija	Općina Vela Luka i TZO	250 000
		Zaštita šume Šakanj rat	Mješovita šuma alepskog bora i crnike - - Šakanj rat		Zakonska zaštita ovog resursa prirodne baštine	Općina Vela Luka	
10	Općina Župa Dubrovačka						
		Projekti u tijeku:					
		Projekti u pripremi:					

Ideje i prijedlozi za nove projekte korištenja resursa kulturne i prirodne baštine

a) Općina Dubrovačko Primorje

b) Grad Korčula

- Nastaviti s projektom obnove kula s ciljem uvrštavanja objekata u ugostiteljsko-turističke svrhe
- Konačni cilj – uvrštavanje grada Korčule na UNESCO listu zaštićenih gradova čime bi se značajno podigao nivo ponude kulturnog turizma
- Dovršiti obnovu gradskog muzeja i Palače Arneri i time objediniti galerijsko-izložbenu ponudu muzejske građe

c) Općina Kula Norinska

- Postojeće djelatnosti koje provode poslovni subjekti, treba povezati i uključiti lokalnu samoupravu, kako bi aktivnije sudjelovala u provođenju tih aktivnosti.

d) Općina Lastovo

e) Općina Lumbarda

- Uključivanje arheoloških lokaliteta u turističku ponudu
- Uključivanje prirodnih posebnosti (žilj, tulipan, lumbarajske pomedore) u turističku i ugostiteljsku ponudu

f) Općina Mljet

- Novi projekti su osobito vrijedni prirodni krajobrazi kao što su Blatina kod Sobre, Blatina kod Blata, uvala Saplunara.

g) Općina Slivno

- Kulturna baština Općine Slivno nedovoljno je istražena, bilo bi dobro ponovo aktualizirati Tvrđavu Brštanik u Podgradini koja je izgrađena 1373.godine, koja ima svojstvo spomenika kulture te je upisana kao takva u registar nepokretnih spomenika kulture, Nekropola stećaka koja se sastoji od devedeset stećaka koji prema ukrasima i prikazima nekropola datira iz 14.stoljeća. Tvrđava Smrdan grad, zidine su mjestimično sačuvane, grad se spominje u dokumentima 1689.godine kada su ga Mlečani zauzeli od Turaka. I Nekropola stećaka i tvrđava Smrdan grad su upisane u registar nepokretnih spomenika kulture.

- Bilo bi izuzetno važno uložiti sredstva u spomenute spomenike kulture koji bi se mogli koristiti u turističke svrhe (pripremanje igrokaza, održavanje književnih večeri ili drugih manifestacija) i promociju cijele Općine Slivno.
- Crkva sv. Ivana, otočić Osinj, ušće Neretve – prema stilskim odlikama prelaznog romaničko-gotičkog stila može datirati u 14/15 st.
- Kula Nonković sa okolnim zgradama-po obliku i načinu gradnje kula je izgrađena u 17.st.

h) Općina Ston

- Uređenje starih i napuštenih kuća

i) Općina Vela Luka

- Otvaranje muzejske zbirke Župe Vela Luka

- Osmišljavanje puteva-staza kao dijela turističke ponude koji bi uključivali razgledavanje prirodne baštine – nasadi maslina,- suhozidne arhitekture,- sakralne baštine- crkvice, arheoloških lokaliteta osmišljene kao planinarsko-pješačke ture uz vodstvo
- Uređenje Fortezze Hum – muzejsko galerijski prostor, kulturna pozornica, vidikovac, ugostiteljski objekti

j) Općina Župa Dubrovačka

- Izrada turističkih staza do arheoloških lokaliteta Spilan (Plat) i Gradac (Grbavac) koje je potrebno prethodno arheološki istražiti, konzervirati i pripremiti za turističko edukativnu promidžbu
- Izrada turističke staze od crkve sv. Đurđa u Petrači do spomenutog Spilana. Prethodno je potrebno završiti arheološka istraživanja sv. Đurđa, načiniti adekvatnu konzervaciju i prezentaciju.
- Istraživanje i prezentacija prapovijesnih gomila i srednjovjekovnog groblja zvanog Vidovo groblje iznad Spilana kao dijela prirodne, prapovijesne, antičke i srednjovjekovne komunikacije iz priobalja prema unutrašnjosti, odnosno iz Župe Dubrovačke prema pripadajućem dijelu Hercegovine (mogućnost prekogranične suradnje jer je većina lokaliteta na graničnom području).
- Razvoj agroturizma uz gore navedene kulturno – turističke staze
- Obnova ljetnikovca Betera (Beterina) između Mlina i ponte Gaja te njegovo privođenje u kulturno turističke svrhe.
- Izrada web stranica sa svim lokalitetima kulturne i prirodne baštine Župe Dubrovačke, njihovim kratkim opisom, karakterističnim fotografijama, GPS koordinatama i Google earth kartama u smislu kako doći do lokaliteta. Dakako, za većinu lokaliteta prethodno treba urediti pješačke staze.

3 osnovna problema u pokretanju i realizaciji projekata korištenja resursa kulturne i prirodne baštine

a) Općina Dubrovačko Primorje

- Realizacija sanacije objekata nakon izrade projektne dokumentacije jer zahtijevaju značajna financijska sredstva
- Rješavanje imovinskih odnosa na pojedinim projektima

b) Grad Korčula

- Nedostatak financijskih sredstava za završetak postojećih projekata obnove gradskih kula i značajnih objekata zaštićene gradske jezgre
- Nepostojanje dugoročne kulturno-turističke ponude grada s ciljem pravilne i pravodobne obnove i korištenja gradskih zaštićenih objekata
- Nepostojanje kompleksnog plana korištenja obnovljenih objekata i njihovo uvrštavanje u ponudu kulturnog turizma grada Korčule

c) Općina Kula Norinska

- U okviru naše općine nemamo raspoloživa stručnog kadra, koji bi se bavio ovom problematikom.

d) Općina Lastovo

e) Općina Lumbarda

- Nedostatak stručnog kadra

- Nedostatak sredstava

f) Općina Mljet

- Nedostatak volje pojedinih institucija /TZ – NP Mljet
- Nedostatak financija
- Nedostatak stručnih ljudi

g) Općina Slivno

- Nedovoljno financijskih sredstava općine
- Nedovoljna informiranost i nerazumijevanje nadležnih institucija (pitanje prioriteta)
- U nekim dijelovima neriješeni vlasnički odnosi

h) Općina Ston

- Novčana sredstva , vlasničko stanje (usitnjenost vlasništva)

i) Općina Vela Luka

Opći problemi:

- Neki resursi prirodne i kulturne baštine nisu dovoljno istraženi i zakonski zaštićeni – Šakanj rat, Otočić Proizd, morske špilje, suhozidna arhitektura, sakralna baština, arheološki lokaliteti (podmorski) itd.
- Nedostatak komunikacije i koordinacije između Centra za kulturu, Općine Vela Luka i Turističke zajednice Općine Vela Luka
- Nedovoljna zainteresiranost i inicijativa turističkih subjekata za novim sadržajima

Konkretni problemi:

- Prirodnim resursima, kao što je Šakanj rat, gospodare Hrvatske šume
- Fortezza Hum je u vlasništvu MORH-a potrebno je prvo izvršiti demilitarizaciju

j) Općina Župa Dubrovačka

- Problemi financijske prirode
- Privatno vlasništvo u pojedinim dijelovima navedenih projekata

Prijedlozi i preporuke za poboljšanje uvjeta za pokretanje projekata korištenja resursa kulturne i prirodne baštine

a) Općina Dubrovačko Primorje

b) Grad Korčula

- vidi pod točkom 4

c) Općina Kula Norinska

d) Općina Lastovo

e) Općina Lombarda

- Općina Lombarda je zajedno sa Udrugom "Baščina" pokrenula stvaranje Zavičajne zbirke koja bi uveliko poboljšala korištenje resursa kulturne i prirodne baštine.

f) Općina Mljet

- Moj prijedlog je da se manje piše, a više konkretno radi. Npr. Ne znam zašto radimo pojedine projekte poput PUR-a i ROP-a (koje ste Vi radili) i opet samo pišemo, anketiramo i slično, a u PURU imate odgovore na sva pitanja. Tako i ja i Vi stvaramo dojam da nešto radimo, a samo se vrtimo u krug, da ne rečem nešto gore. PUR – Općine Mljet je donesen 2008.g.

g) Općina Slivno

- Iz gore prije navedenog (toč.3.) predlažemo da se sve što detaljnije istraži te da se ulože određena sredstva da bi mogli ostvariti značajnije pomake, a samim time i određene rezultate u korist Općine.

- Ulaganjem sredstava u spomenute spomenike kulture i njihovom obnovom i sanacijom privukli bi turiste kako strane tako i domaće što bi doprinijelo i samom razvoju Općine Slivno.

h) Općina Ston

i) Općina Vela Luka

– Poboljšanje komunikacije i koordinacije između Centra za kulturu, Općine Vela Luka i Turističke zajednice Općine Vela Luka osnivanjem zajedničkog tima za prikupljanje projektnih ideja i osmišljavanje projekata

– Veća uključenost nadležnih ustanova (Uprave za zaštitu kulturne baštine, Javne ustanove za upravljanje zaštićenih prirodnih vrijednosti i dr.) u proučavanje- istraživanje ovih resursa i njihovu zaštitu

j) Općina Župa Dubrovačka

- Jače prožimanje kulturne baštine i turizma
- Stvaranje uvjeta za razvoj i promidžbu autohtonih sorti (prokule i kavulin)

RAZNO

Općina BLATO

- popis resursa kulturne i prirodne baštine na području Općine Blato:

1. LOKALITETI, OBJEKTI I CJELINE

KAŠTEL ARNERI

BAROKNA LOŽA na trgu pred župnom crkvom
ostaci VILE RUSTIKE u Velom Poju

KAŠTEL VERZZOTI

LOKALITET DUBRAVAC na jugozapadnoj strani Blatskog poja

LOKALITET u Maloj Krtinji

LOKALITET GRADAC blizu Potirne

LOKALITET POTRINA – Sutvara

LOKALITET KUĆA GRGUREV – Potirna

LOKALITET MIRJE – Potirna

LOKALITET POTORAČE

LOKALITET PUHOVAC

KAŠTEL MIROŠEVIĆ
RENEŠANSNO – BAROKNA KUĆA RULE
ŽUPNA CRKVA SVIH SVETIH
CRKVA SV. KRIŽA
ŽUPNA CRKVA SV. JEROLIM
CRKVA GOSPE OD POLJA
CRKVA SV. LUCIJA
POVIJESNA URBANA CJELINA BLATO
SKLOP GOSPODARSKIH ZGRADA ARNERI
CRKVA SV. MIHOVIL
CRKVA SV. KUZMA I DAMJAN
CRKVA SV. MARTIN
CRKVA SV. VID
CRKVA SV. ANTUN
CRKVA SV. IVAN
CRKVA SV. JURAJ
CRKVA SV. MARKO

2. PODMORSKA ARHEOLOŠKA NALAZIŠTA

UVALA GRŠĆICA
PRIŽBA – HRID ČERIN
PRIŽBA – OTOČIĆ STUPA
PRIŽBA – OTOČIĆ SRIDNJAK
PRIŽBA – OTOČIĆ VRHOVNJAK

Prilog 5. Sastav Radne skupine

Radna skupina za izradu Akcijskog plana održivo korištenje kulturne i prirodne baštine DNŽ u funkciji lokalnog razvoja

Ustanova	Kontakt	Članovi
Županija, odjel za zaštitu prirode	zastita.prirode.dnz@gmail.com	Matea Spika, dipl.ing.biol., strucni suradnik
		mr.sc. Marija Crncevic, dipl.ing.biol., ravnateljica
Dubrovački Muzeji	barbara.zec@dumus.hr	Babara Zec
Grad Upravni odjela za urbanizam	jloncaric@dubrovnik.hr	Jelena Lončarić, dipl. iur.
TZ DN županije	info@visitdubrovnik.hr	Mirjana Darrer
Društvo prijatelja dubrovačke starine	gradske-zidine@du.t-com.hr	Perica Milković
Konzervatorski odjel u dubrovniku	Ivana.Sinkovic- Tomljanovic@min-kulture.hr	Zehra Laznibat, dipl. ing. arh
Grad dubrovnik uo za kulturu	miskocho@dubrovnik.hr	Marija Skočko
Zavod za obnovu Grada Dubrovnika	andrija.tolja@zod.hr	Andriju Tolja, dipl.ing.arh
Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport	marijeta.hladilo@dubrovnik-neretva.hr	Marijeta Hladilo
Zavod za prostorno uređenje DNŽ	marinao@edubrovnik.org	Marina Oreb, dipl. ing.arh., ravnateljica
UO za prostorno uređenje i gradnju i zaštitu okoliša	branka.martinovic- vukovic@dubrovnik-neretva.hr	Branka Martinović Vuković, dipl.ing.arh.
	dijana.tomasevic- racic@dubrovnik-neretva.hr	Dijana Tomašević Rakić, dipl.ing.biol.
	ivana.bozak@dubrovnik- neretva.hr	Ivana Božak, dipl.ing.biol.

The contents of this publication are the sole responsibility of authors and can in no way be taken to reflect the positions of the Italian Government, Region of Tuscany and Oxfam Italia.